

**UCHWAŁA NR XXIII/348/2021
RADY MIEJSKIEJ W DZIERZGONIU**

z dnia 30 grudnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierzgoń na lata 2022-2030”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2021 r. poz. 1372 ze zm. Dz. U. z 2021 poz. 1834) oraz art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt. 1 i art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2268) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuję się „Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierzgoń na lata 2022-2030” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

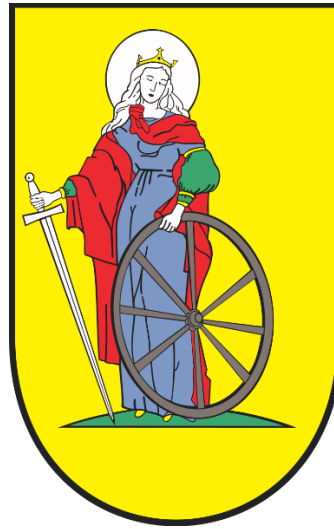
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Dzierzgonia.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Ryszard Świder

Załącznik do uchwały Nr XXIII/348/2021
Rady Miejskiej w Dzierzgoniu
z dnia 30 grudnia 2021 r.

*Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych w Gminie DZIERZGOŃ
na lata 2022-2030*

Opracowanie: Miejski Ośrodek Pomocy
Społecznej w Dzierzgoniu

Dzierzgoń 2021

Spis treści

WSTĘP	4
Samorządowe dokumenty strategiczne	6
Unijne dokumenty strategiczne	7
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	10
Dokumenty krajowe	13
Krajowe Regulacje Prawne	14
Dokumenty lokalne	15
CHARAKTERYSTYKA GMINY	17
Informacje ogólne	17
Struktura demograficzna mieszkańców.....	19
Infrastruktura społeczno- techniczna	25
Edukacja.....	26
Kultura, sport i rekreacja.....	29
Opieka zdrowotna	32
Rynek Pracy i bezrobocie	33
Bezpieczeństwo	38
Kultura	39
Sport i rekreacja	40
DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.....	41
PROJEKTY UNIJNE	41
SYSTEM WSPARCIA OSÓB STARSZYCH	42
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY DZIERZGOŃ.....	43
WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	43
1. 1 Problemy w obszarze pomocy społecznej	48
1.a. Ubóstwo	48
1.b. Bezdomność	48
1.c. Niepełnosprawność	48
1.d. Bezrobocie	50
1.e. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	51
1.f. Uzależnienie i przemoc w rodzinie	51
1.g. Zagrożenia współczesnej rodziny.....	53

ANALIZA SZANS, ZAGROŻEŃ , MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRONGMINY DZIERZGOŃ	51
ZAŁOŻENIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DZIERZGOŃ NA LATA 2022-2030	56
REALIZACJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DZIERZGOŃ NA LATA 2022-2030	65
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	65
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	67
HARMONOGRAM STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2022-2030.....	69
PODSUMOWANIE	80
SPIS WYKRESÓW I TABEL.....	82

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.). Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- *diagnozę sytuacji społecznej,*
- *prognozę zmian w zakresie objętym strategią,*
- *cele strategiczne projektowanych zmian,*
- *kierunki niezbędnych działań,*
- *sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,*
- *wskaźniki realizacji działań.*

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ Ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020, poz. 2050 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.).*

Celem poniższej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych na lata 2021-2030 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i działań, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Dzierżoń. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Dzierżoń przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, danych pozyskanych z instytucji.

Prezentowana Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych gminy Dzierżoń na lata 2021-2030 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy

Dzierżoń wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych pozyskanych z instytucji oraz danych . Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy Dzierżoń na

najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych oraz działań.

Część wdrożeniowa obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii.

Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych gminy Dzierżoń na lata 2021-2030 zgodna jest z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi opracowanymi na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Są to między innymi dokumenty takie jak:

SAMORZĄDOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

Strategia w zakresie polityki społecznej województwa pomorskiego z perspektywą do 2030 r. stanowi integralną część Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Odniesienia do kluczowych obszarów polityki społecznej zawarte zostały w każdym z trzech celów strategicznych.

Tabela 1. Strategiczne kierunki działania w odniesieniu do kluczowych obszarów polityki społecznej.

CELE STRATEGICZNE CELE OPERACYJNE POŻĄDANE KIERUNKI ZMIAN

Cel strategiczny **1: Trwale bezpieczeństwo**

1.1. Bezpieczeństwo środowiskowe - poprawa stanu środowiska oraz środowiskowych warunków życia - wzrost odporności regionu na skutki zmian klimatu

1.2 Bezpieczeństwo energetyczne - zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz zanieczyszczeń powietrza w szczególności z tzw. niskiej emisji - wzrost potencjału produkcji energii, ze szczególnym uwzględnieniem czystych i odnawialnych źródeł energii - wzrost współodpowiedzialności za zdrowie i środowisko - zmniejszenie deficytu kadr medycznych i okołomedycznych - poprawa stanu zdrowia mieszkańców - poprawa jakości i dostępności do świadczeń, w tym z wykorzystaniem narzędzi e-zdrowia - ograniczenie wykluczenia cyfrowego i poprawa cyberbezpieczeństwa - poprawa jakości i dostępności do usług o wysokim poziomie dojrzałości świadczonych zdalnie

1.3. Bezpieczeństwo zdrowotne

1.4. Bezpieczeństwo cyfrowe

Cel strategiczny **2: Otwarta wspólnota regionalna**

2.1. Fundamenty edukacji - większy udział dzieci w edukacji przedszkolnej - zapewnienie wysokiej jakości edukacji we wszystkich typach szkół, szczególnie w zakresie nabywania kompetencji kluczowych oraz wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - dostosowanie kształcenia w szkołach zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie zainteresowania podejmowaniem nauki w takich placówkach, - poprawa dostępności do wysokiej jakości usług świadczonych w społeczności lokalnej - wzrost aktywności zawodowej i społecznej, zwłaszcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - wzrost poziomu integracji i otwartości w stosunku do imigrantów - wzmocnienie instytucjonalne NGO i PES - wzrost efektywności i utworzenie trwałego mechanizmu współpracy międzysektorowej, w szczególności NGO, PES, JST i przedsiębiorców, z uwzględnieniem stałego podnoszenia kompetencji dotyczących współpracy oraz inwestowania w infrastrukturę społeczną - wzmocnienie regionalnej wspólnoty kulturowej i obywatelskiej oraz różnorodności kulturowej - zapewnienie przyjaznej przestrzeni publicznej służącej rozwojowi kapitału społecznego - wykorzystanie nowych technologii i innowacji w rozwoju społecznym regionu - poprawa dostępności transportowej, w szczególności ograniczenie wykluczenia transportowego oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania transportu na środowisko - wzrost bezpieczeństwa komunikacyjnego

2.2. Wrażliwość społeczna

2.3. Kapitał społeczny

2.4. Mobilność

Cel strategiczny 3: Odporna gospodarka

3.1. Pozycja konkurencyjna - wzrost zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw do zmian, wzrost produktywności, efektywne wykorzystanie zasobów oraz lepsze wykorzystanie potencjałów związanych z nowymi trendami - wzrost aktywności B+R i innowacji w regionie - wzmocnienie współpracy międzysektorowej, szczególnie sektora naukowo-badawczego, publicznego i biznesu - rozwój kompleksowej oferty usług dla biznesu oraz oferty dla nowych i obecnych w regionie inwestorów

3.2. Rynek

3.3. Oferta turystyczna i czasu wolnego - wzrost aktywności eksportowej oraz współpracy międzynarodowej pomorskich przedsiębiorstw - rozwój kompleksowej oferty usług dla biznesu oraz oferty dla nowych i obecnych w regionie inwestorów - wzrost międzynarodowej rozpoznawalności regionu, w tym produktów i przedsiębiorstw, - rozwój oferty kształcenia ustawicznego i rozwój kompetencji kadr gospodarki regionu - zapewnienie zasobów pracy w branżach deficytowych oraz zatrzymanie i pozyskiwanie talentów - rozszerzenie oferty czasu wolnego oraz rozwój kompleksowej całorocznej oferty turystycznej, sportowej i kulturalnej, - pełne włączenie regionu w europejskie sieci transportowe, skutkujące wzrostem wolumenu obrotów ładunkowy

UNIJNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Europejski filar praw socjalnych opiera się na 20 podstawowych zasadach uporządkowanych według trzech następujących kategorii:

I. równe szanse i dostęp do zatrudnienia

II. uczciwe warunki pracy

III. ochrona socjalna i integracja społeczna.

Ostatnia, trzecia kategoria dotyczy spraw związanych z pomocą społeczną, znajdują się w niej następujące filary:

- opieka nad dziećmi i wsparcie dla dzieci,
- ochrona socjalna,
- świadczenia dla bezrobotnych,
- minimalny dochód,
- świadczenia emerytalne i renty,

- służba zdrowia,
- integracja osób niepełnosprawnych,
- opieka długoterminowa,
- mieszkalnictwo i pomoc dla bezdomnych,
- dostęp do niezbędnych usług.

Wdrażanie zasad i praw określonych w ramach europejskiego filaru praw socjalnych ma zapewnić większe włączenie społeczne wszystkich obywateli Unii Europejskiej. Włączenie społeczne było jednym z jedenastu priorytetów polityki spójności w okresie 2014–2020. Aspekt włączenia społecznego będzie obecny również w programie EFS+ (Europejski Fundusz Społeczny) na lata 2021–2027. Zostanie on wzmocniony dzięki połączeniu FEAD (Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym) i EFS. Umożliwi to łatwiejsze łączenie zapewniania pomocy żywnościowej i materialnej ze wsparciem na rzecz włączenia społecznego.

DOKUMENTY KRAJOWE

- ***Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030***

Agenda for Sustainable Development

Agenda została przyjęta przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Dokument wskazuje 17 celów oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Jest to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

- ***Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju***

Dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Strategia powstawała w latach 2011–2012. Uwzględnia uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008–2009 uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym. Głównym celem określonym w dokumencie jest

poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Z diagnozy przedstawionej w 2009 r. wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie. Do każdego z obszarów przedstawiono również kierunki interwencji, czyli działań do podjęcia w perspektywie do 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii.

I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki (modernizacja):

1.1 Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

1.2 Polska Cyfrowa

1.3 Kapitał ludzki

1.4 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja):

2.1 Rozwój regionalny

2.2 Transport

III. Efektywność i sprawność państwa (efektywność)

3.1 Kapitał społeczny

3.2 Sprawne państwo

Raport Polska 2030 Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”

wskazuje wyzwania w perspektywie do 2030 roku:

- wzrost i konkurencyjność
- sytuacja demograficzna,
- wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy,
- odpowiedni potencjał infrastruktury,
- bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne,
- gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego,
- solidarność i spójność regionalna,
- poprawa spójności społecznej,
- sprawne państwo,
- wzrost kapitału społecznego Polski.

Wskazuje się również na pięć kluczowych czynników rozwoju kraju w perspektywie 2030 roku:

- warunki dla szybkiego wzrostu inwestycji, • wzrost aktywności zawodowej i mobilności Polaków, • rozwój produktywności i innowacyjności, • efektywna dyfuzja rozwoju w wymiarze regionalnym i społecznym, • wzmocnienie kapitału społecznego i sprawności państwa.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030.

Dokument ten, oparty na zasadzie solidarności i pomocy, ma zapewnić niezależne funkcjonowanie OzN oraz dostępność komunikacyjną. Wyznaczono następujące obszary priorytetowe :

- niezależne życie, • dostępność, • edukacja, • praca, • warunki życia i ochrona socjalna, • zdrowie, • budowanie świadomości, • koordynacja.

Strategia obejmuje również 130 działań operacyjnych z konkretnymi wskaźnikami. W aspekcie wzmocnienia kapitału społecznego szczególnie istotne są działania zmierzające do zwiększenia spójności społecznej. Instrumenty polityki społecznej powinny być nastawione przede wszystkim na likwidację bądź minimalizację przyczyn wykluczenia. Ważna jest także integracja społeczna i ekonomiczna. Należy podjąć działania, które będą częścią aktywnej polityki społecznej, a osoby dotknięte dysfunkcjami i deficytami będą miały szansę w pełni uczestniczyć w codziennym życiu ogółu społeczeństwa.

W aspekcie wzmocnienia kapitału społecznego szczególnie istotne są działania zmierzające do zwiększenia spójności społecznej. Instrumenty polityki społecznej powinny być nastawione przede wszystkim na likwidację bądź minimalizację przyczyn wykluczenia. Ważna jest integracja społeczna i ekonomiczna. Należy podjąć działania, które będą częścią aktywnej polityki społecznej, a osoby dotknięte dysfunkcjami i deficytami będą miały szansę w pełni uczestniczyć w codziennym życiu ogółu społeczeństwa.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

- ***Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)***

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta przez Radę Ministrów

14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio i długofalowej polityki gospodarczej.

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy;

poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

Najważniejsze efekty długookresowe dla gospodarki to przede wszystkim zmiana struktury PKB Polski w wyniku zwiększenia roli innowacji w jego tworzeniu. Przyczyni się o do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej Unii Europejskiej. W sferze instytucjonalnej efektem realizacji Strategii będzie państwo bardziej przyjazne dla obywateli i przedsiębiorców, co będzie przejawiało się w poprawie jakości funkcjonowania jego organów i poszczególnych instytucji służących rozwojowi. W sferze społecznej efekty realizacji Strategii to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju.³

▪ Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Rozwój kapitału ludzkiego i spójności społecznej przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki.

Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe do realizacji, których osiągnięcie powinno przyczynić się do rozwiązania najważniejszych problemów, których doświadcza polska gospodarka i polskie społeczeństwo, tj. niedostatecznych kompetencji, niewystarczającej opieki zdrowotnej, problemów demograficznych oraz ubóstwa.

Cel 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.

Cel 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.

Cel 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Komisja Europejska opracowała wskaźniki, które mają na celu monitorowanie postępów w realizacji powyższych priorytetów- są to cele, określone na poziomie całej Unii Europejskiej, mianowicie:

- *osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%;*
- *poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo– rozwojowej, w tym przeznaczanie 3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój;*
- *zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%;*
- *podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe;*
- *wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza poprzez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego 20 milionów obywateli.¹*

Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowywane przez państwa członkowskie oraz inicjatywy przewodnie, przygotowywane przez Komisję Europejską, a realizowane na poziomie Unii Europejskiej, państw członkowskich, regionalnym oraz lokalnym. Inicjatywy przewodnie to:

- *Unia innowacji – poprawa warunków ramowych dla innowacji oraz wykorzystanie innowacji do rozwiązania najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych wskazanych w strategii Europa 2020;*
- *Mobilna młodzież – poprawa jakości na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń oraz zwiększanie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej;*
- *Europejska agenda cyfrowa – osiągnięcie trwałych korzyści gospodarczych i społecznych z jednolitego rynku cyfrowego, opartego na dostępie do szerokopasmowego Internetu;*
- *Europa efektywnie korzystająca z zasobów – wsparcie zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów środowiska oraz dążenie do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego;*

- *Polityka przemysłowa w erze globalizacji – poprawa warunków dla przedsiębiorczości, zwłaszcza MŚP oraz wsparcie rozwoju silnej bazy przemysłowej, zdolnej do konkurencyjności w skali globalnej;*
- *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych;*

Europejski program walki z ubóstwem – zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym.

1. 0 DOKUMENTY KRAJOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dzierzgoń uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:

Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030

Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowy Program Reform KPR

Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2020

Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani na rok 2021

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2021-2025

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

1. 1 KRAJOWE REGULACJE PRAWNE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dzierzgoń uwzględnia powszechnie obowiązujące przepisy prawa, a w szczególności:

- przepisy o samorządzie gminnym,
- przepisy o finansach publicznych,
- przepisy o pomocy społecznej,
- przepisy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- przepisy o świadczeniach rodzinnych,
- przepisy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- przepisy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- przepisy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- przepisy o ochronie zdrowia psychicznego,
- przepisy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- przepisy o przeciwdziałaniu narkomani,
- przepisy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- przepisy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- przepisy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- przepisy o zatrudnieniu socjalnym,
- przepisy o spółdzielniach socjalnych,
- przepisy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- przepisy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- przepisy o postępowaniu administracyjnym,
- przepisy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- przepisy o dodatkach mieszkaniowych,
- przepisy o systemie ubezpieczeń społecznych,
- przepisy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie miasta,
- przepisy o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- przepisy o systemie oświaty,
- przepisy - Kodeks cywilny,
- przepisy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

1. 2 DOKUMENTY LOKALNE

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierzgoń została zrealizowana z wykorzystaniem metody *desk research*- analizy danych zastanych w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane lokalne uzyskane z następujących dokumentów:

- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2020
- Sprawozdanie z działalności MOPS za rok 2020
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2022
- Uchwała Nr XIX/258/2021 Rady Miejskiej w Dzierzgoniu z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Dzierzgoń na lata 2021-2025
- Sprawozdanie z Realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Gminy Dzierzgoń za rok 2020
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Dzierzgoń na rok 2020
- Uchwała Nr XVII/252/2020 Rady Miejskiej w Dzierzgoniu w sprawie „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii dla Gminy Dzierzgoń na rok 2021”
- Uchwała III/20/2014 Rady Miejskiej w Dzierzgoniu z 30 grudnia 2014 roku w sprawie przyjęcia "Programu Przeciwdziałaniu Narkomanii dla gminy Dzierzgoń na lata 2015-2018"
- Uchwała nr XXII/330/2021 Rady Miejskiej w Dzierzgoniu z dnia 18 listopada 2021 roku w sprawie przyjęcia Programu Współpracy Gminy Dzierzgoń z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami uprawnionymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2022 rok.

- Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy z Organizacjami Pożytku Publicznego za rok 2020

- Strategia Rozwoju dla Miasta i Gminy Dzierzgoń 2014-2024

ROZDZIAŁ I Sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem strategii

1.1 Położenie Gminy

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Informacje ogólne

Gmina miejsko- wiejska Dzierzgoń położona jest w województwie pomorskim w powiecie sztumskim. Powierzchnia gminy wynosi 131,5 km², w tym 86% obszaru gminy stanowią użytki rolne, natomiast użytki leśne - 2%. Obszar gminy stanowi 17,98% powierzchni całego powiatu sztumskiego. Gmina od południa graniczy z gminą Mikołajki Pomorskie, od zachodu z gminą Stary Targ, od północy z gminami Stare Pole i Markusy, od wschodu z gminami Rychliki i Stary Dzierzgoń. Siedzibą władz gminy i ośrodkiem administracyjno- usługowym jest miasto Dzierzgoń zlokalizowane nad rzeką Dzierzgoń.

W skład gminy wchodzi 12 sołectw:

- Ankamaty
- Bągart
- Bruk
- Budzisz
- Jasna
- Minięta
- Morany
- Nowiec
- Poliksy
- Prakwice
- Tywęzy
- Żuławka Sztumska

Odległość miasta Dzierzgoń od innych miast: Malbork - 28 km, Pasłęk - 29 km, Elbląg - 49km, Gdańsk - 75 km, Olsztyn -120 km, Toruń - 140 km.

Główne atrakcje turystyczne zlokalizowane na terenie gminy to:

- Kościół parafialny p.w. Trójcy Przenajświętszej w Dzierzgoniu wybudowany w XIII wieku przy Wzgórzu Zamkowym. Wyposażenie kościoła pochodzi z okresu XVIII wieku. Na uwagę zasługuje barokowy portal z łukowymi blendami, ambona z pierwszej połowy XVIII wieku, płyta nagrobkowa z 1347 – jeden z najstarszych zbytków gotyku.
- Kościół p.w. Św. Ducha w Dzierzgoniu- stanowi część kompleksu bardziej znanego jako klasztor poreformacki. Pierwsza informacja pochodzi z XIII wieku. W kościele uwagę przykuwa odeskowany strop beczkowy pokryty w całości polichromią. Na łuku tęczowym herby Radwan i Lubicz.

- Kościół z XIV wieku w Jasnej- na uwagę zasługuje barokowy ołtarz główny z 1709 roku oraz boczny z 1668.
- Kaplica cmentarna p.w. Św. Anny w Dzierzgoniu- budowla gotycka z XIV wieku znajdująca się na wzgórzu cmentarnym. Była integralną częścią kompleksu zamkowego.
- Ruiny wiatraków holenderskich z drugiej połowy XIX wieku w Budziszu i Ankamamtach.
- Wykopaliska archeologiczne na Wzgórzu Zamkowym- teren średniowiecznego zamku komtura krzyżackiego.
- Budynek poklasztorny z XVIII wieku- obecnie siedziba Dzierzgońskiego Ośrodka Kultury.
- Kościół z XIV wieku w Bągarcie z barokowym ołtarzem głównym z XVIII wieku, granitową chrzcielnicą z XIV wieku.
- Dawny pałac starostów dzierzgońskich i wojewodów malborskich w Nowinach.
- Budynki mieszkalne z początku XX wieku przy ulicy Słowackiego, Odrodzenia i Traugutta.
- Zespół pałacowo-parkowy z XVIII wieku w Prakwicach.

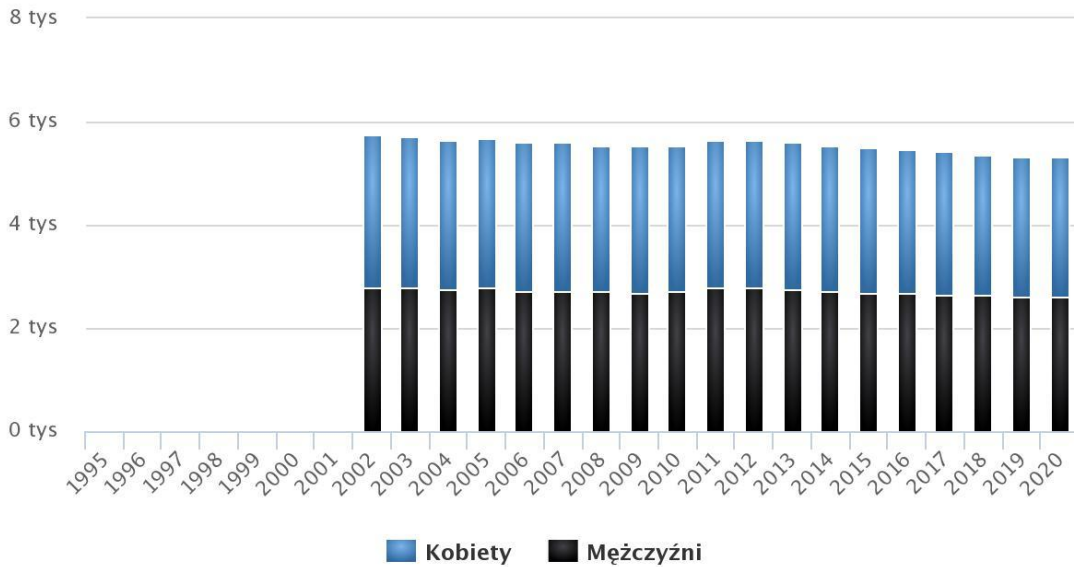
Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2020 r. gmina Dzierzgoń liczy 9210 mieszkańców czyli zamieszkuje ją 21,8% ludności powiatu. Gmina stanowi 17,9% powierzchni powiatu. Siedzibą gminy jest miasto Dzierzgoń, w samym mieście liczba mieszkańców wynosi 5 320. Kobiety stanowią 50,2% (2 730), zaś 49,8% (2 590) mężczyźni. Gęstość zaludnienia wynosi 72 os/ km². W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 4,7%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Prognozy demograficzne GUS do 2035 roku zakładają stopniowy spadek liczby ludności zamieszkującej teren województwa pomorskiego.

Populacja – Dzierzgoń w latach 1995 – 2020

(Źródło: GUS)

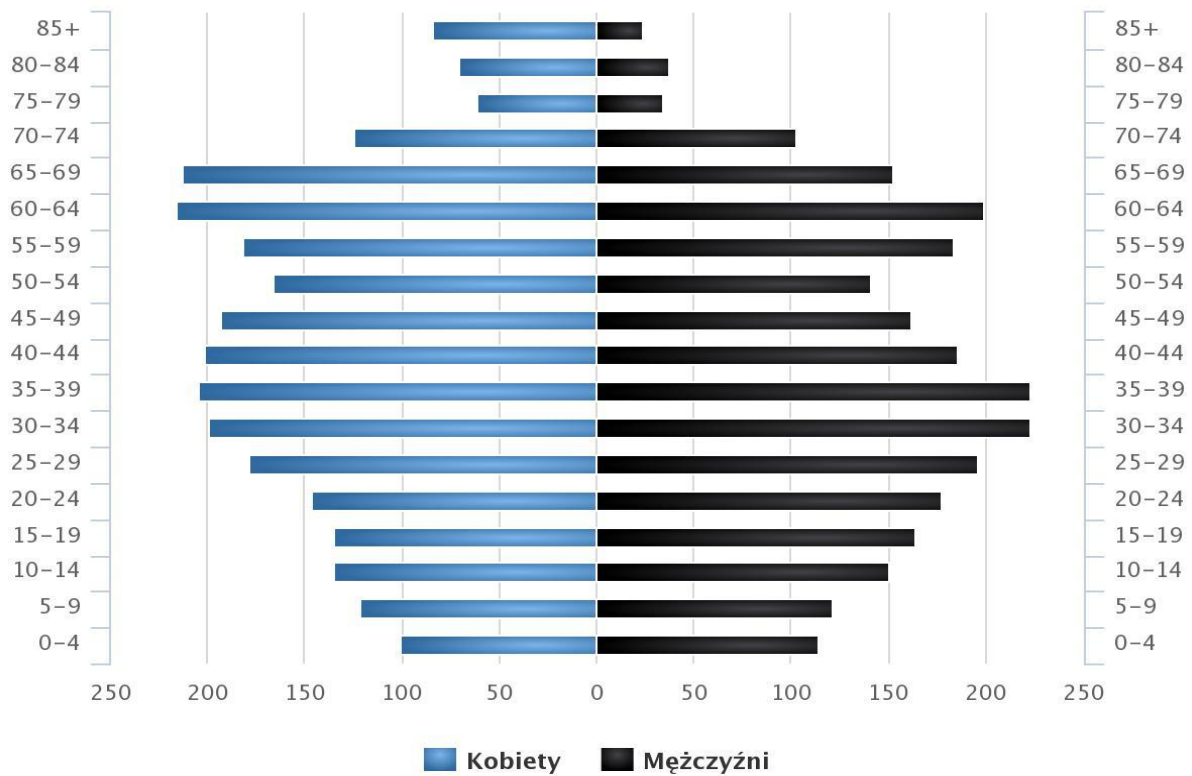

www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

Piramida wieku mieszkańców Dzierzgonia, 2020

(Źródło: GUS)

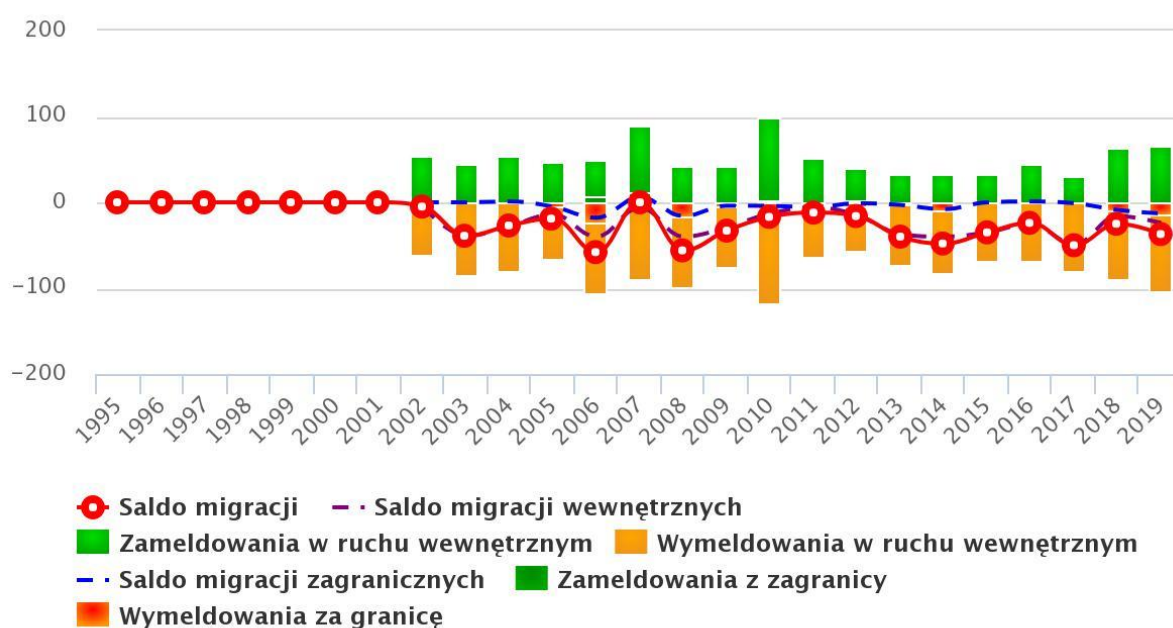
www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

W 2019 roku zarejestrowano 115 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 151 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Dzierzgoń - 36. W tym samym roku 1 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 20 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -19.

Migracje na pobyt stały w latach 1995–2019 w Dzierzgoniu

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

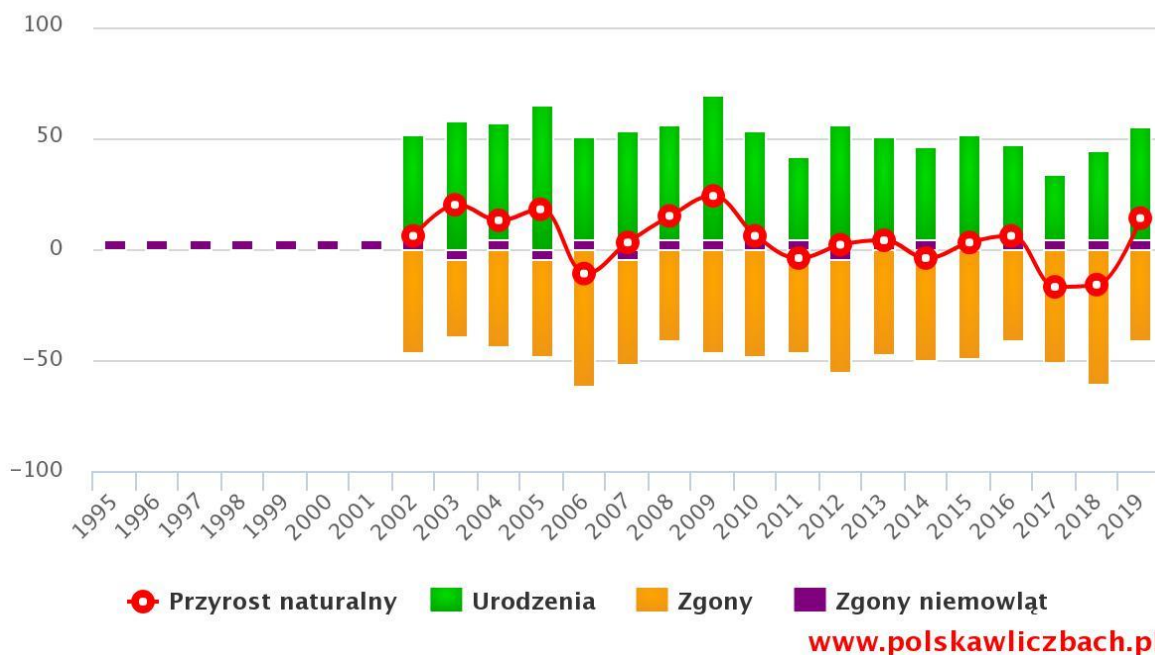
Źródło: opracowanie danych GUS

62,3% mieszkańców gminy Dzierzgoń jest w wieku produkcyjnym, 18,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Gmina Dzierzgoń ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 25. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 2,70 na 1000 mieszkańców gminy Dzierzgoń.

Przyrost naturalny w latach 1995–2019 w Dzierzgoniu

(Źródło: GUS)

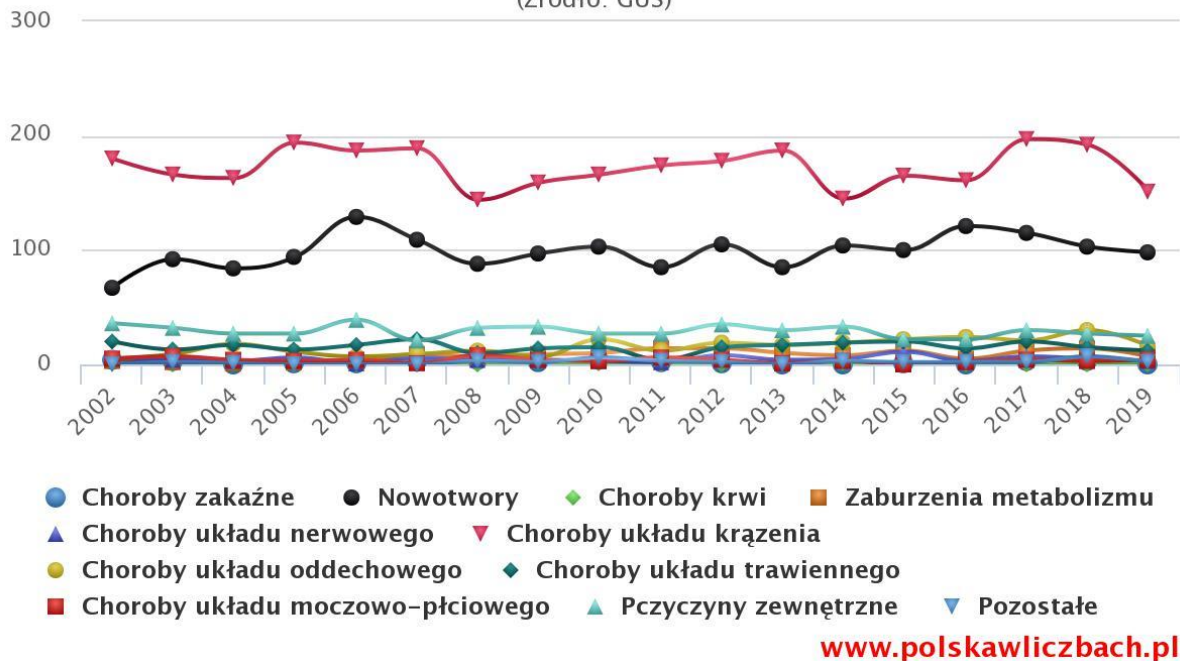
Źródło: opracowanie danych GUS

W 2019 roku urodziło się 98 dzieci, w tym 48,0% dziewczynek i 52,0% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 432 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,73 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz porównywalny do współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2019 roku 47,2% zgonów w gminie Dzierzgoń spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 30,6% zgonów w gminie Dzierzgoń były nowotwory, a 5,0% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Dzierzgoń przypada 7.89% zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

Przyczyny zgonów w powiecie sztumskim w latach 2002 – 2019

(Źródło: GUS)

Źródło: opracowanie danych GUS

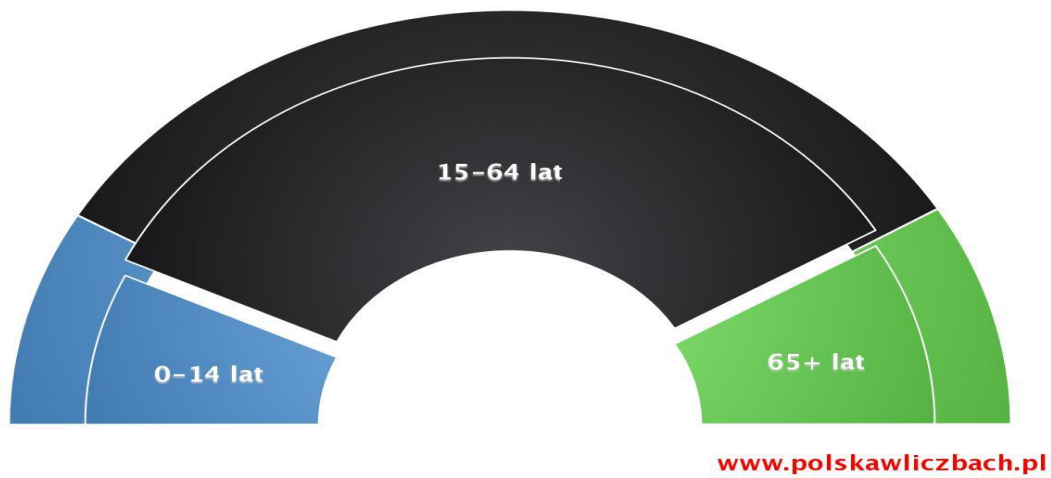
BIOLOGICZNE GRUPY WIEKU W DZIERZGONIU (Źródło: GUS, 31.XII.2020)

Ludność w wieku 0-14 lat	742
Kobiety (w wieku 0-14 lat)	357
Mężczyźni (w wieku 0-14 lat)	385
Ludność w wieku 15-64 lat	3 675
Kobiety (w wieku 15-64 lat)	1 820
Mężczyźni (w wieku 15-64 lat)	1 855
Ludność w wieku 65 lat i więcej	903
Kobiety (w wieku 65 lat i więcej)	553
Mężczyźni (w wieku 65 lat i więcej)	350

Biologiczne grupy wieku – Dzierzgoń, 2020

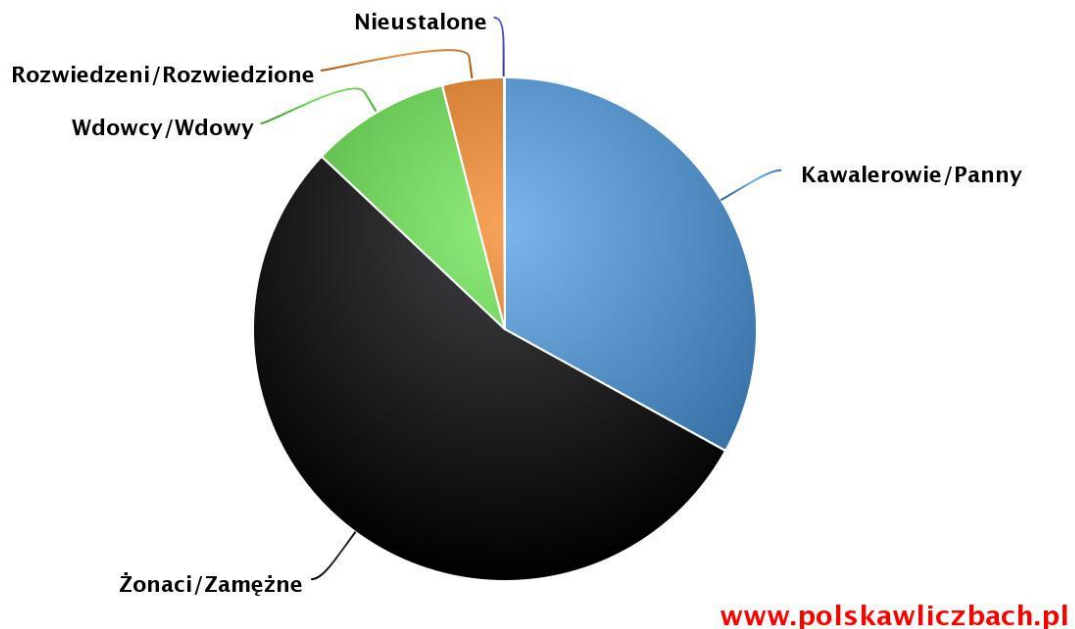
(Źródło: GUS)

Źródło: opracowanie danych GUS

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Dzierzgoń

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

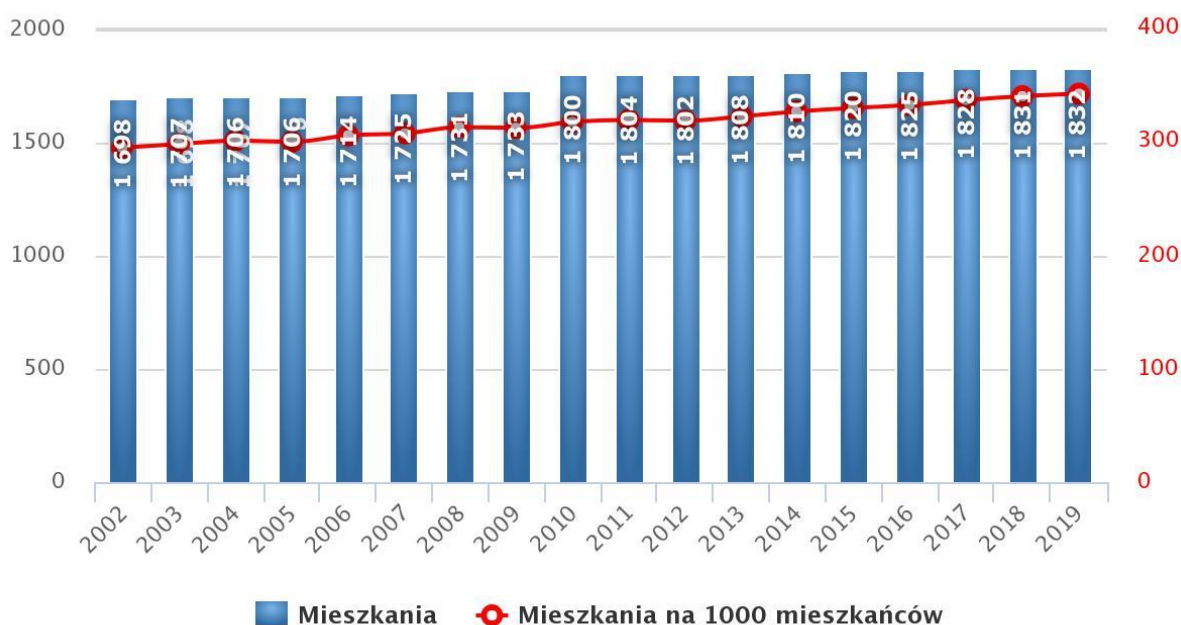
Źródło: opracowanie danych GUS

Infrastruktura społeczno- techniczna

W 2020 roku w Dzierzgoniu oddano do użytku 9 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,69 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w Dzierzgoniu to 1 832 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypadają zatem 343 mieszkania. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 66,7% mieszkań zostało przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem, 33,3% na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Dzierzgoniu to 3,00 i jest znacznie mniejsza od przeciętnej liczby izb dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 roku w Dzierzgoniu to 82,30 m² i jest nieznacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa pomorskiego oraz mniejsza od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 99,84% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 99,56% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 98,80% mieszkań posiada łazienkę, 90,01% korzysta z centralnego ogrzewania, a 99,34% z gazu sieciowego.

Liczba mieszkań w latach 2002–2019

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

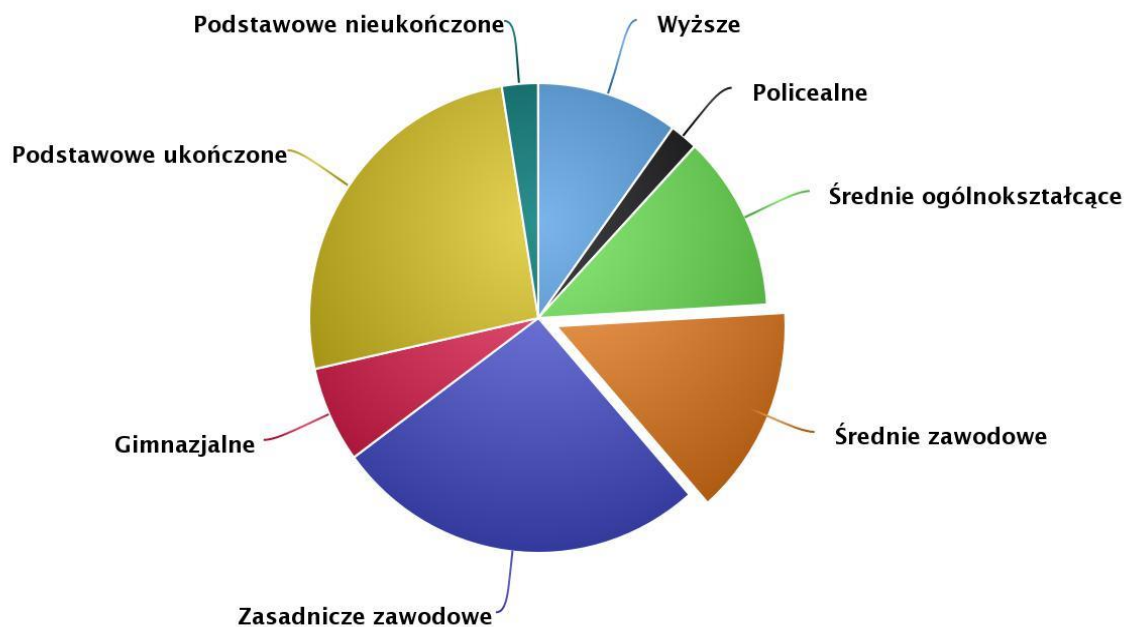
EDUKACJA

1 232 mieszkańców Dzierzgonia jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 579 kobiet oraz 653 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 10,0% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,0% wykształcenie policealne, 12,1% średnie ogólnokształcące, a 14,5% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 26,3% mieszkańców Dzierzgonia, gimnazjalnym 6,6%, natomiast 25,9% podstawowym ukończonym. 2,5% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa pomorskiego mieszkańcy Dzierzgonia mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Dzierzgoniu największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (28,6%) oraz zasadnicze zawodowe (18,3%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (34,6%) oraz podstawowe ukończone (23,2%).

W Dzierzgoniu znajduje się 1 liceum ogólnokształcące, w którym w 2 oddziałach uczyło się 54 uczniów (29 kobiet oraz 25 mężczyzn). W 2018 zarejestrowano 24 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku w Dzierzgoniu placówkę miała 1 liceum ogólnokształcące, w którym w 6 oddziałach uczyło się 157 uczniów (112 kobiet oraz 45 mężczyzn). W 2008 zarejestrowano 56 absolwentów. W Dzierzgoniu znajduje się 1 Technikum, w którym w 5 oddziałach uczyło się 81 uczniów (54 kobiety oraz 27 mężczyzn). W 2018 zarejestrowano 24 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku w Dzierzgoniu placówkę miała 1 Technikum, w którym w 4 oddziałach uczyło się 95 uczniów (74 kobiety oraz 21 mężczyzn). W 2008 zarejestrowano 19 absolwentów. W Dzierzgoniu znajduje się 1 Branżowa szkoła I stopnia, w którym w 2 oddziałach uczyło się 32 uczniów (9 kobiet oraz 23 mężczyzn). W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 19,3% mieszkańców (19,2% wśród dziewczyn i 19,4% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących przypada 27,0 uczniów. 16,0 uczniów przypada na oddział w branżowych szkołach I stopnia. 16,2 uczniów przypada na oddział w technikach dla młodzieży. W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 26,2% mieszkańców Dzierzgonia w wieku potencjalnej nauki (25,2% kobiet i 27,1% mężczyzn).

Poziom wykształcenia – Dzierżoń

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

W 2020 roku na terenie gminy Dzierżoń działały 3 przedszkola samorządowe, jeden niepubliczny punkt przedszkolny oraz oddziały przedszkolne w trzech szkołach podstawowych.

Wychowaniem przedszkolnym na obszarze gminy w 2020 roku w placówkach samorządowych oraz niepublicznych objętych było ogółem 455 dzieci.

Na terenie gminy znajdują się następujące publiczne placówki oświatowe, które zapewniają dzieciom i młodzieży możliwość kształcenia się na różnych etapach rozwoju:

- Przedszkola
  - Tęczowe Przedszkole Publiczne w Dzierżoniu
- 1 Żłobek „Promyczek”
- 3 szkoły podstawowe

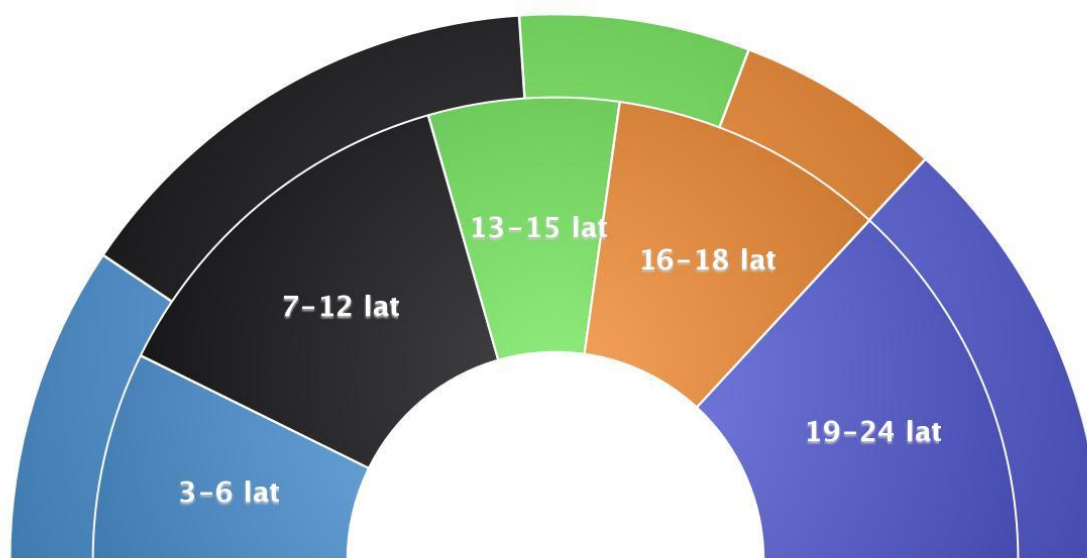
- Szkoła Podstawowa im. Tysiąclecia Państwa Polskiego w Dzierzgoniu
- Szkoła Podstawowa w Bruku
- Szkoła Podstawowa w Bągarcie

■ 1 szkoła ponadgimnazjalna:

- Zespół Szkół im. Cypriana Kamila Norwida w Dzierzgoniu (w skład Zespołu Szkół wchodzi: Liceum Ogólnokształcące, Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych)

Edukacyjne grupy wieku – Dzierzgoń, 2020

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

Nowoczesna gospodarka o dużym potencjale innowacyjności wymaga rozwijania umiejętności korzystania z nowoczesnych technologii komunikacyjnych. Miejscem wyrównywania szans dzieci, już na wczesnych etapach edukacji, w tym zakresie może być szkoła oraz miejsca kulturowe takie jak biblioteki czy domy kultury. Aktywność obywatelska oraz umiejętność współpracy i wymiany wiedzy stają się kluczowe w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki oraz przyczyniają się do powiększania dobrobytu społecznego. Pobudzanie aktywności mieszkańców, ich zaangażowania w sprawy lokalne oraz kształtowanie odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów społecznych stają się największym wyzwaniem stojącym przed lokalnymi władzami. Na terenie gminy Dzierzgoń działają kluby sportowe i stowarzyszenia.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie DZIERZGOŃ na lata 2021-2027

Ponadto, władze gminy realizują *Program Współpracy Gminy Dzierzgoń z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami uprawnionymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2014 rok*, o których mowa w art. 5a Ust.1 z dnia 24 kwietnia 2003 roku o Działalności Pożytku Publicznego. Kooperacja tych instytucji prowadzi do organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i profilaktycznych. Wybrane instytucje oraz organizacje funkcjonujące na terenie gminy:

- Dzierzgoński Klub Sportowy Powiśle
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin w Dzierzgoniu
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Dzierzgoniu
- Klub Seniora przy Dzierzgońskim Ośrodku Kultury
- Dzienny Dom Pobytu

Kultura, sport i rekreacja

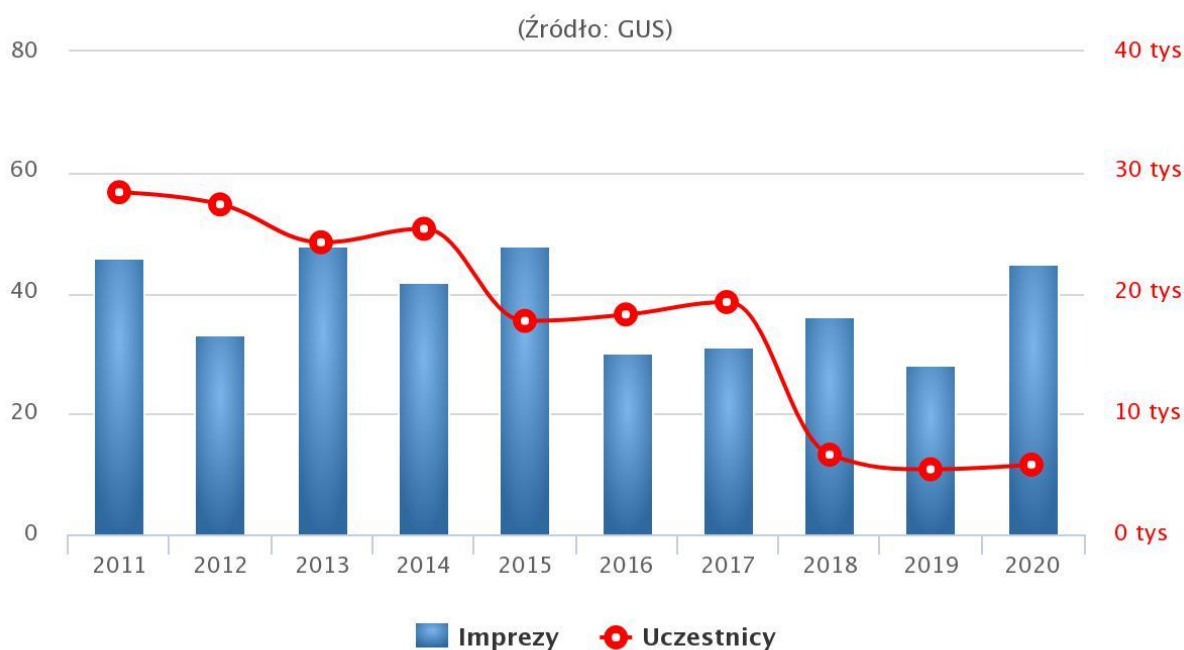
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2020 roku w Dzierzgoniu: 1 (publiczne: 1, prywatne: 0), w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: 0. W Dzierzgoniu 1 instytucja posiada sale widowiskowe, w których znajduje się 60 standardowych miejsc dla widzów.

Na terenie gminy działają 3 biblioteki, m.in. Biblioteka Publiczna w Dzierzgoniu, w której znajduje się czytelnia, pracownia multimedialna oraz organizowane są różnego typu gry, zabawy i zajęcia plastyczne. Ponadto, na terenie miejscowości Dzierzgoń funkcjonuje Dzierzgoński Ośrodek Kultury, pełniący funkcję animatora życia kulturalnego w gminie. Zadaniem tej instytucji jest upowszechnianie aktywności i wydarzeń kulturalnych, organizacja konkursów, przeglądów artystycznych oraz promocji gminy. W ramach działalności Dzierzgońskiego Ośrodka Kultury, możemy wyróżnić następujące sekcje: muzyczna, teatralna, plastyczna, taneczna, Klub Seniora. W tym miejscu, zainteresowane dzieci oraz młodzież mogą skorzystać z nauki gry na instrumentach (pianino, trąbka, saksofon, puzon, gitara, gitara basowa), mają możliwość uczestnictwa w zajęciach tanecznych (taniec współczesny, latino solo, taniec towarzyski) oraz mogą wziąć udział w warsztatach plastycznych, w trakcie których młodzi ludzie uczą się wytwarzania rękodzieł oraz myślenia pro-ekologicznego. Zainteresowani mieszkańcy mogą wykonywać działalność publicystyczną na rzecz lokalnego

magazynu „Informator Dzierzgoński”, który jest poświęcony historii, kulturze i przejawom życia społecznego mieszkańców gminy. Dzierzgoński Ośrodek Kultury nie jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózku inwalidzkim.

Poniższa tabela prezentuje wskaźniki dotyczące kultury i czytelnictwa na terenie gminy Dzierzgoń. Wartości te związane są z działalnością m.in. Dzierzgońskiego Ośrodka Kultury oraz innych ośrodków m.in. bibliotek, kół, klubów. Jak wynika z danych, na 1000 mieszkańców gminy Dzierzgoń w 2014 roku przypadało zaledwie 97 osób, które były czytelnikami bibliotek publicznych zlokalizowanych na terenie gminy. W porównaniu z poprzednimi latami, poziom czytelnictwa pozostaje na podobnym poziomie. W 2014 roku na jedną jednostkę biblioteczną przypadało 3155 osób. W 2014 roku na terenie gminy Dzierzgoń odbyły się łącznie 42 imprezy o charakterze kulturowym. Na jej terenie obecnie funkcjonuje 5 zespołów artystycznych do których przynależy łącznie 57 osób oraz 6 kół do których przynależy 117 członków.

Imprezy organizowane przez domy kultury oraz ich uczestnicy w latach 2011 – 2020

Źródło: opracowanie danych GUS

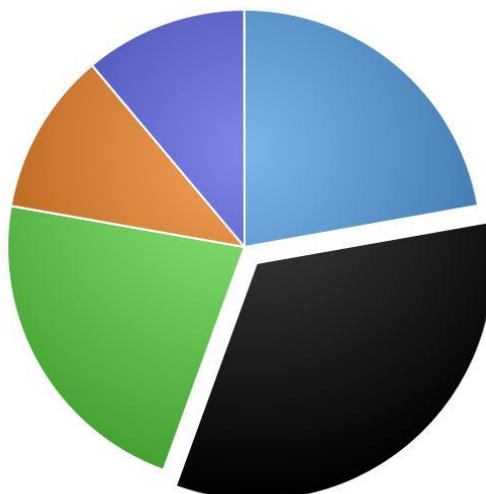
Imprezy organizowane przez jednostki w 2020 roku oraz liczba uczestników: imprezy ogółem: 45 (uczestnicy: 5 779) seanse filmowe: 5 (uczestnicy: 300) wystawy: 3 (uczestnicy:

400) festiwale i przeglądy artystyczne: 2 (uczestnicy: 600) koncerty: 12 (uczestnicy: 3 000)
prelekcje, spotkania, wykłady: 4 (uczestnicy: 550) konkursy: 6 (uczestnicy: 700) konferencje:
2 (uczestnicy: 20) interdyscyplinarne: 1 (uczestnicy: 9) warsztaty: 10 (uczestnicy: 200)

Koła / kluby / sekcje i członkowie w 2020 roku: ogółem: 9 (członkowie: 145)
plastyczne/techniczne: 2 (członkowie: 40) taneczne: 3 (członkowie: 60) muzyczne: 2
(członkowie: 18) teatralne: 1 (członkowie: 5) turystyczne i sportowo rekreacyjne: 1
(członkowie: 22)

Koła / kluby / sekcje, 2020

(Źródło: GUS)

■ plastyczne/techniczne ■ taneczne ■ muzyczne ■ teatralne
■ turystyczne i sportowo rekreacyjne

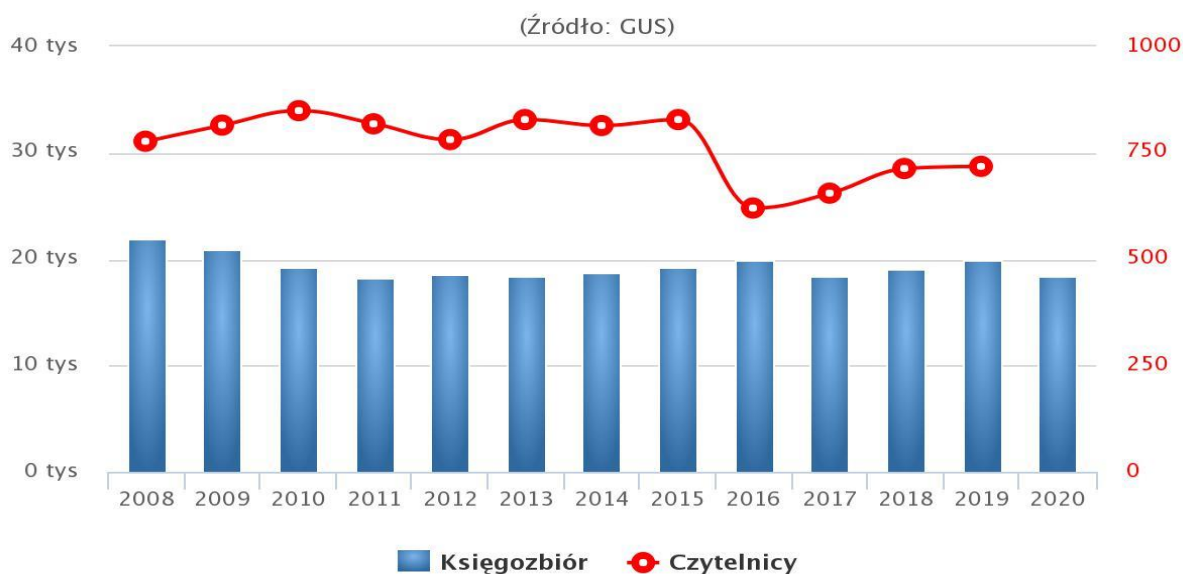
www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

Według danych z 2020 w Dzierzgoniu działała 1 biblioteka/filia publiczna posiadająca księgozbiór liczący 18 420 wolumenów. We wszystkich placówkach zatrudnionych było 3 pracowników. Dla porównania w 2008 roku działała 1 biblioteka/filia posiadająca księgozbiór liczący 21 950 wolumenów.

Biblioteki publiczne – księgozbiór i czytelnicy w latach 2008 – 2020

www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

Opieka Zdrowotna

Na terenie gminy działają 2 publiczne podmioty świadczące ambulatoryjną opiekę zdrowotną oraz 2 apteki ogólnodostępne. Liczba mieszkańców przypadająca na jedną aptekę ogólnodostępną w 2015 roku wyniosła około 3200. W omawianym roku mieszkańcom gminy Dzierżgoń łącznie udzielono blisko 40 000 porad zdrowotnych. Na terenie gminy funkcjonuje:

- NZOZ "Solidus" w Dzierzgoniu
- NZOS Pielęgniarstwo Środowiskowe i Promocja Zdrowia w Dzierzgoniu

Prywatną opiekę lekarską prowadzi dwóch stomatologów. Zainteresowani mogą otrzymać profesjonalną pomoc medyczną w takich jednostkach jak SP ZOZ w Sztumie oraz w specjalistycznym szpitalu miejskim w Elblągu lub Malborku. Do 31.12.2011 r. na terenie gminy funkcjonowała filia (w NZOZ "Solidus") NZOZ "Centrum Psychiatrii" sp. zo.o. w Malborku. Obecnie pomoc w zakresie zdrowia psychicznego można otrzymać w specjalistycznych poradniach w Sztumie oraz w Malborku.

Na obszarze gminy działają 2 apteki ogólnodostępne, w których pracuje 2 magistrów

farmacji. Na jeden obiekt przypada więc znacząca liczba 8 656 osób. Mieszkańcy gminy mają także możliwość korzystania ze znaczącej liczby 62 aptek i punktów aptecznych dostępnych na obszarze powiatu świdnickiego.

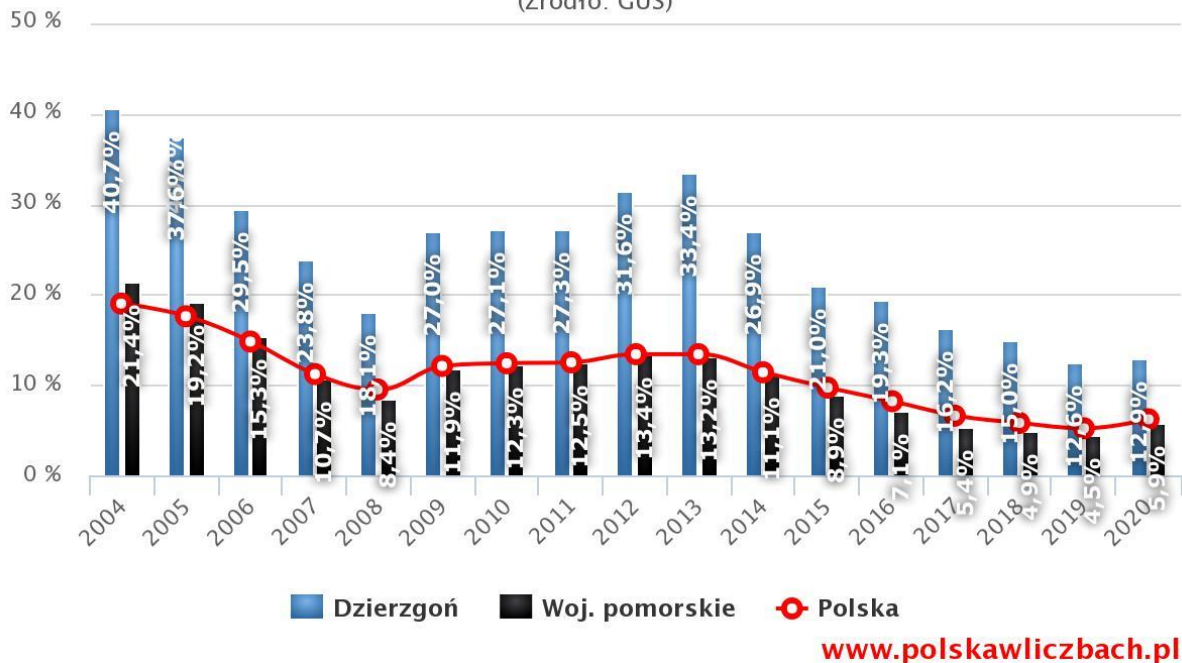
Rynek pracy i bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa oraz marginalizacji społecznej.

W Dzierzgoniu na 1000 mieszkańców pracuje 226 osób. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 41,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 58,4% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Dzierzgoniu wynosiło w 2020 roku 12,9% (20,9% wśród kobiet i 6,1% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa pomorskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Dzierzgoniu wynosiło 4 306,45 PLN, co odpowiada 83.10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Dzierzgonia 192 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 149 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -43. 25,6% aktywnych zawodowo mieszkańców Dzierzgonia pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 31,4% w przemyśle i budownictwie, a 8,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Dzierzgoniu w latach 2004 – 2020

(Źródło: GUS)

Źródło: opracowanie danych GUS

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet w Dzierżoniu w latach 2004 – 2020

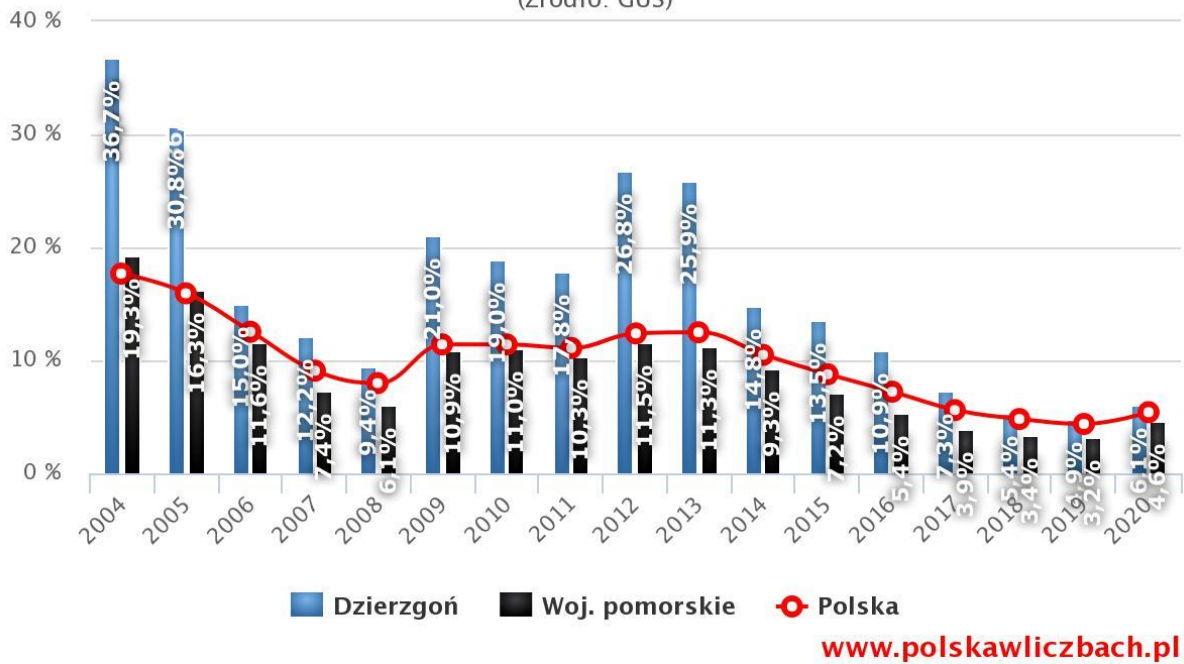
(Źródło: GUS)

Źródło: opracowanie danych GUS

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego wśród mężczyzn w Dzierżogń w latach 2004 – 2020

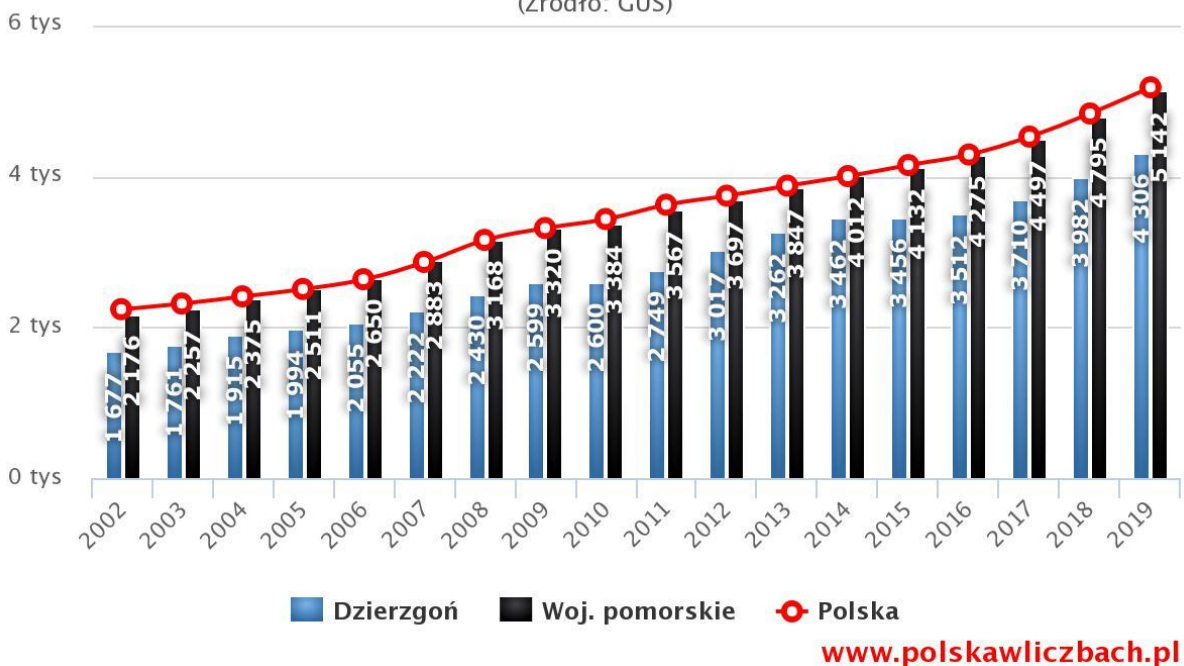
(Źródło: GUS)

Źródło: opracowanie danych GUS

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w Dzierżogniu w latach 2002 – 2019

(Źródło: GUS)

Źródło: opracowanie danych GUS

DOJAZDY DO PRACY W DZIERZGONIU

(Źródło: GUS, 31.XII.2006)

Liczba osób wyjeżdżających do pracy (Poza miasto zamieszkania) **192**

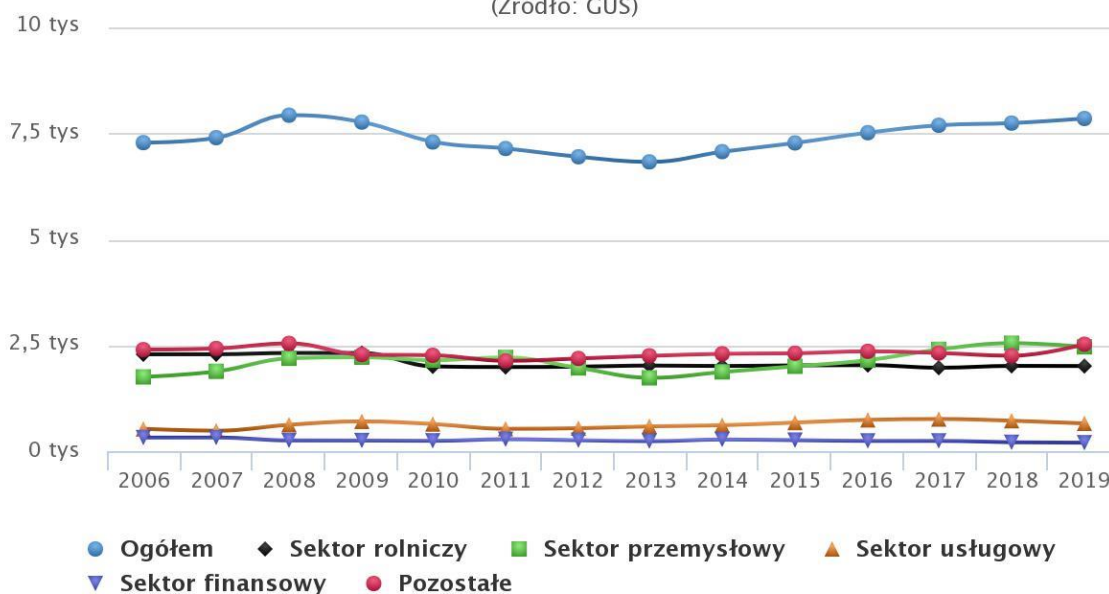
Liczba osób przyjeżdżających do pracy (Z innego miasta) **149**

Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy **- 43**

Liczba osób przyjeżdżających do pracy
przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy **0,78 %**

Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych w Dzierzgoniu w latach 2006 – 2019

(Źródło: GUS)

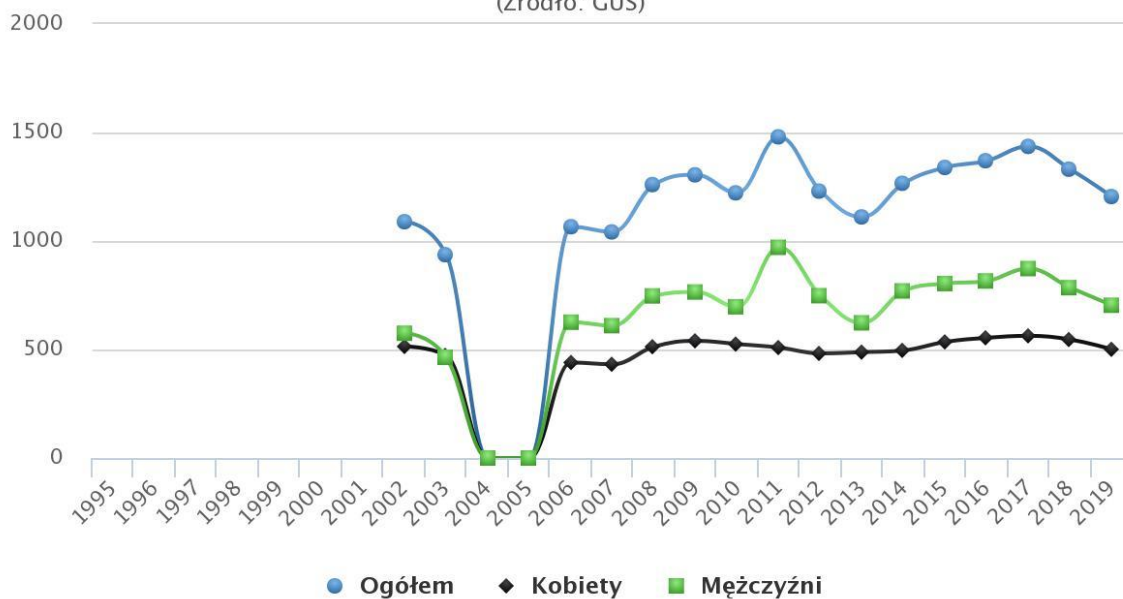

www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

Liczba pracujących według płci w Dzierzgoniu w latach 1995 – 2019

(Źródło: GUS)

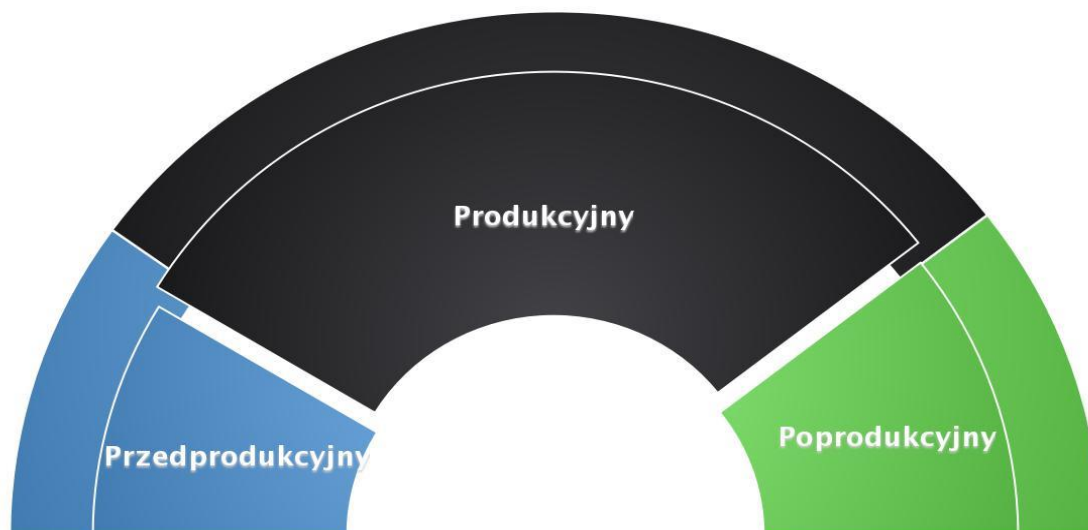

www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

Produkcyjne grupy wieku w Dzierzgoniu, 2020

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

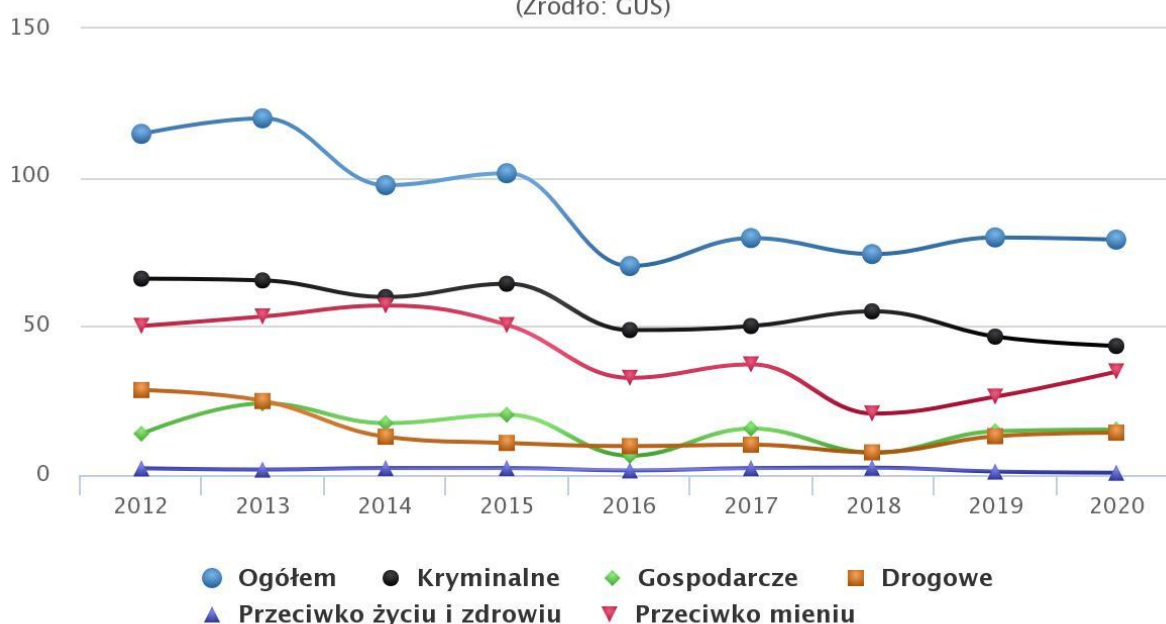
Źródło: opracowanie danych GUS

BEZPIECZEŃSTWO

W 2020 roku w Dzierzgoniu stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 79 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 14,85 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Dzierzgoniu wynosi 82,00% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa pomorskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Dzierzgonia najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 8,14 (wykrywalność 71%) oraz przeciwko mieniu - 6,54 (wykrywalność 67%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,67 (99%), o charakterze gospodarczym - 2,87 (89%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,15 (100%).

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w Dzierzgoniu w latach 2012 – 2020

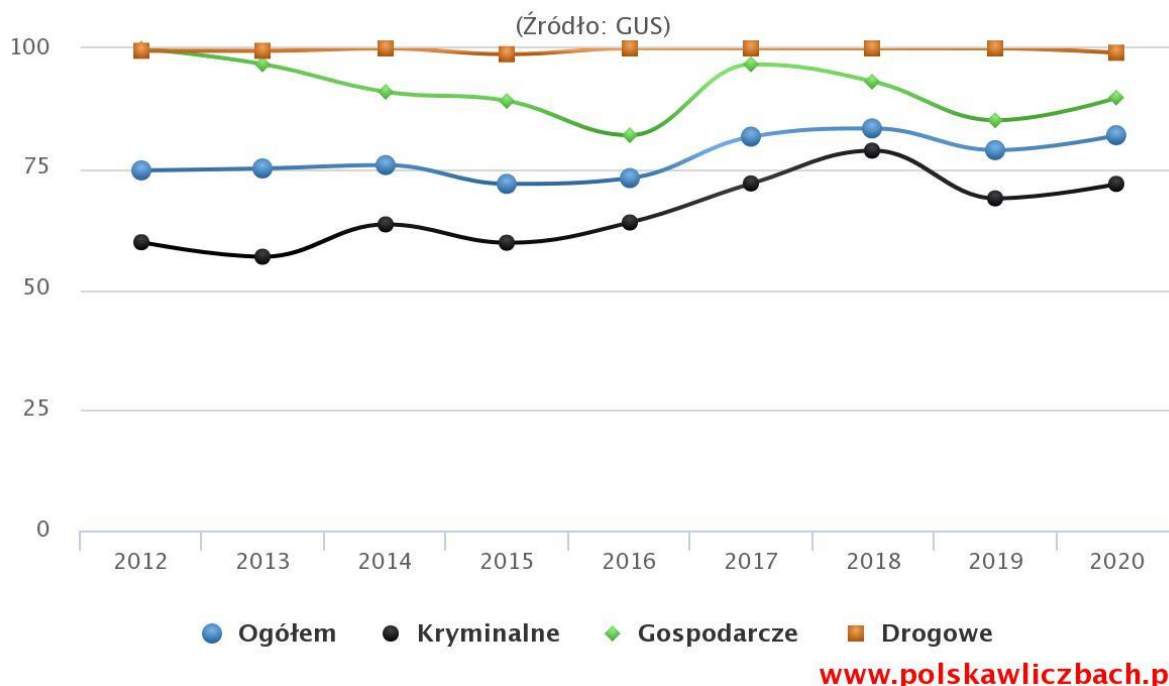
(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: opracowanie danych GUS

Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w Dzierzgoniu w latach 2012 – 2020

Źródło: opracowanie danych GUS

Kultura

Jednostkami prowadzącymi działalność kulturalną na terenie gminy jest Dzierzgoński Ośrodek Kultury, centrum Sportowo - Rekreacyjne, Teatr 3.5 oraz Miejska Biblioteka Publiczna. Aktywność Ośrodka Kultury przyczynia się do poszerzenia zainteresowań mieszkańców gminy kulturą, sztuką profesjonalną i amatorską, tradycjami i obrzędami, ułatwiła również rozwój ich talentów i uzdolnień. Ma również na celu umożliwiać też ciekawe zorganizowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży czy dorosłych, poprzez zajęcia taneczne, wycieczki.

Sport i rekreacja

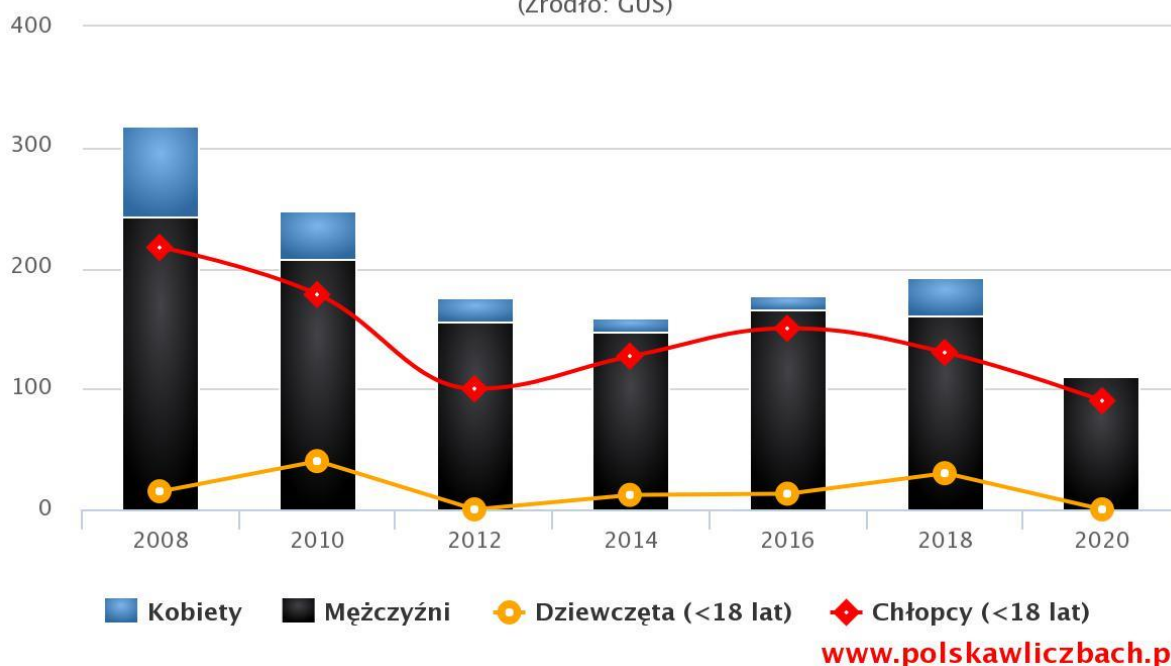
Według danych z 2016 w Dzierzgoniu działały 2 kluby sportowe (włącznie z klubami wyznaniowymi i UKS) zrzeszające 197 członków. Zarejestrowano 178 ćwiczących (mężczyźni: 165, kobiety: 13, chłopcy do lat 18: 150, dziewczęta do lat 18: 13). Aktywne były 3 sekcje sportowe. Zajęcia sportowe prowadzone były przez trenera (4), instruktora sportowego (6).

W skład infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy Dzierzgoń wchodzi:

- kompleks boisk sportowych „ORLIK” w Dzierzgoniu,
- centrum sportowo – rekreacyjne w Dzierzgoniu,
- hala sportowa Dzierzgoniu,
- boiska sportowych zlokalizowanych w różnych miejscowościach na terenie Gminy,
- 3 sale gimnastyczne w Bystrzycy Górnej, Lutomi Dolnej i Pszennie.

Ćwiczący w klubach sportowych w Dzierzgoniu w latach 2008 – 2020

(Źródło: GUS)

Źródło: opracowanie danych GUS

DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Pomoc społeczna na terenie Miasta i Gminy Dzierżoń organizowana jest przez organy administracji rządowej oraz samorządowej, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

W jej zakresie, w 2020 r., MOPS w Dzierżoń udzielił wsparcia lub powierzył realizację zadań publicznych m.in. takim organizacjom jak:

- ✓ Parafia Rzymskokatolicka pw. „, Trójcy Przenajświętszej „, w Dzierżoń,
- ✓ Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i ich Rodzin w Dzierżoń,
- ✓ Spółdzielnia Socjalna „, Sercem do Ludzi”,
- ✓ Spółdzielnia socjalna „, Dzierżoński Smaczek””,
- ✓ Nadwiślańska Fundacja Rozwoju w Dzierżoń,
- ✓ Klub Senior+ w Dzierżoń,
- ✓ Dzienny dom pobytu w Dzierżoń
- ✓ Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Dzierżoń.

PROJEKTY UNIJNE

Realizacja projektu „Aktywny Dzierżoń”

Aktywny Dzierżoń - Usługi społeczne szansą na wzrost liczby trwałych miejsc świadczenia usług społecznych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020) współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Oś priorytetowa 06. Integracja, Działanie 06.02. Usługi Społeczne, Poddziałanie 06.02.02. Rozwój usług społecznych.
Okres Realizacji od 01.01.2018 do 31.12.2020

W ramach projektu realizowane były następujące zadania:

1. Działalność Klubu SENIOR +/-w ramach tego zadania zaplanowane jest doposażanie Klubu SENIOR +, wsparcie specjalistyczne w postaci min. Fizjoterapeuty, a także warsztaty dla seniorów itp./
2. Działalność Placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej /Młodzieżowy Klub Opiekuńczy/ w 5 świetlicach wiejskich min. w Żuławce Sztumskiej, Bruku, Nowinach, Jeziornie oraz w Stanowie. /w ramach tego zadania zaplanowane jest pogotowie lekcyjne, warsztaty podnoszące kompetencje: społeczne, obywatelskie, pedagogizacja rodziców, uatrakcyjnienie spędzania czasu wolnego: animacje społeczne i kulturalne/
3. Podnoszenie kompetencji opiekunów osób zależnych /w ramach tego zadania zaplanowane jest min. szkolenia dla opiekunów osób zależnych z zakresu: pierwszej pomocy, geriatry i chorób wieku starczego, szkolenia prawne i doradcze, pielęgnacja osób starszych, warsztaty z wykorzystania TIK/ Ze wsparcia skorzystało łącznie 183 beneficjentów.
52 Seniorów w wieku 60+, 111 Dzieci w placówce wsparcia wraz z rodzicami, 20 opiekunów osób zależnych.

Łączna kwota projektu: 1 777 020,00 zł

Dofinansowanie :1 688 169,00 zł
 Wkład własny gminy Dzierzgoń: 88 851,00 zł

Realizacja projektu „Centrum Wsparcia Rodziny w Gminie Dzierzgoń”

W roku 2020 Gmina Dzierzgoń/MOPS w Dzierzgoniu otrzymali dofinansowanie na realizację projektu pn. Centrum Wsparcia Rodziny w Gminie Dzierzgoń w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020) współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Oś priorytetowa 06. Integracja, Działanie 06.02. Usługi Społeczne, Poddziałanie 06.02.02. Rozwój usług społecznych.

Gmina Dzierzgoń znalazła się na pierwszym miejscu tabeli z największą liczbą punktów. Okres Realizacji od 01.10.2020 do 31.05.2023

W ramach projektu realizowane będą następujące zadania:

1. Utworzenie nowych lokalizacji Klubu Seniora na wsiach i zwiększenie ilości miejsc w KS w Dzierzgoniu- 60 os, 11M/49K
  2. Utworzenie Centrum Wsparcia Rodziny w Dzierzgoniu, 240 osób - 80 dzieci/młodzieży, 30 opiekunów prawnych, 30 OoZ, ON-100os
  3. W ramach Centrum Wsparcia Rodziny: Usługi specjalistyczne opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania ON, 20 os. w tym 12K/8M
  4. Utworzenie i funkcjonowanie Dzierzgońskiej Grupy Wsparcia (DGW) w ramach Centrum Wsparcia Rodziny dla Opiekunów Osób Niepełnosprawnych 30 os. 25K/5M
  5. Działalność PWD w formie mieszanej opiekuńczo-podwórkowej- 80 dzieci/młodz. 50K/30M. W Dzierzgoń z trzema placówkami teren.: Morany, Prakwice Minięta
  6. Wypożyczalnia sprzętu medycznego i rehab. dla mieszkańców Gmin: Dzierzgoń, Stary Dzierzgoń, Stary Targ- 100 os. z niepełnosprawnościami 80K/20M
- Ze wsparcia skorzysta łącznie 300 beneficjentów.

Łączna kwota projektu: 4 904 686,75 zł.

Dofinansowanie :4 659 452,41 zł.

W tym wkład UE: 4 168 983,73zł.

Wkład własny : 245 234,34 zł.

SYSTEM WSPARCIA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Do najważniejszych problemów ludzi starszych i niepełnosprawnych należy samotność i poczucie nieprzydatności. Prowadzą one do stopniowej marginalizacji i wykluczenia ze społeczności lokalnej. Przesłaniem pomocy niesionej przez ośrodek pomocy było zapobieganie temu zjawisku, zwłaszcza wśród osób samotnych. Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania podopiecznych ośrodka w środowisku i klimacie domowym to istota usług opiekuńczych. Większość beneficjentów nie dopuszcza możliwości spędzenia schyłku swojego życia w obcym miejscu. Opiekunki w większości są osobami z wieloletnim doświadczeniem w pracy z osobami niepełnosprawnymi i starszymi. Niejednokrotnie akceptacja ze strony podopiecznych jest tak duża, że traktowane są jak najbliżsi członkowie rodziny, a w przypadku osób samotnych często stają się nieformalnymi członkami rodziny. Istotną sprawą przy realizacji pomocy i opieki na rzecz potrzebującego jest poszanowanie godności osobistej, traktowanie z szacunkiem i poszanowaniem każdego człowieka. W 2020

roku ośrodek ściśle współpracował z rodzinami, dążąc do maksymalnego ich zaangażowania w organizację opieki dla niepełnosprawnych beneficjentów. Współpraca miała zapewnić maksymalną kompensację malejącej wraz z wiekiem samodzielności zaspokajania potrzeb oraz ograniczanie barier społecznych. Katalog wykonywanych usług dostosowany był do indywidualnych potrzeb każdego podopiecznego, tak aby realizacja usług była zgodna z faktycznymi potrzebami w środowisku chorego oraz z możliwościami ośrodka

Program „ WSPIERAJ SENIORA”

Wspieraj Seniora to program , którego celem jest zapewnienie usługi wsparcia Seniorów w wieku 70 lat i więcej, którzy podczas epidemii zdecydują się na pozostanie w domu. Realizacja programu polega w szczególności na dostarczeniu Seniorom zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej.

Gmina Dzierżoń / MOPS w 2020r. otrzymała dotację celową na realizację działań przewidzianych w programie, w kwocie 18 913,00 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował program w okresie od 12.10.2020 do 31.12.2020r. Łącznie wsparcie otrzymało 26 seniorów.

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE

GMINY DZIERZGOŃ.

1. WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

1.1 PROBLEMY W OBRĘBIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość. Ubóstwo może doprowadzić również do niepożądanego sytuacji jaką jest bezdomność.

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą liczyć na pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, który oferuje wsparcie w formie świadczeń pieniężnych (zasiłek celowy, zasiłek okresowy, zasiłek stały, zasiłek celowy specjalny). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy również pomoc rzeczową i finansową oraz pomoc o charakterze niepieniężnym, do której zaliczyć można pracę socjalną, opłacanie składek na ubezpieczenie

społeczne, zdrowotne, sprawienie pogrzebu, zapewnienie schronienia, odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej, dożywianie dzieci.

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w latach 2018-2020 było bezrobocie i ubóstwo. W 2020 roku rodzin objętych pomocą społeczną było 388, liczba osób w rodzinach wyniosła 787.

10 października 2002 roku Rada Miejska w Dzierzgoniu uchwaliła Lokalny Program Pomocy Społecznej. Realizując zadania wynikające ze Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Dzierzgoń do 2015 roku, opracowane szczegółowe priorytety, m.in.: Pomoc dzieciom i młodzieży ze środowisk najuboższych, zaniedbanych, niezaradnych i patologicznych, pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym, pomoc kobietom w ciąży i wychowującym małe dziecko pozbawionym oparcia w rodzinie, przyznawanie pomocy osobom bezdomnym i pozostającym w trudnej sytuacji socjalno-bytowej, aktywizacja społeczna i zawodowa bezrobotnych. Ponadto w Gminie działa program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Program obowiązuje od 1 stycznia 2019 r. i skierowany jest zarówno do dzieci, uczniów, jak i osób starszych. Składa się z trzech modułów. – Pierwszy moduł to wsparcie i posiłek adresowany do dzieci i młodzieży. Drugi to posiłek adresowany do osób starszych. Trzeci moduł został uregulowany w rozporządzeniu, zakłada doposażenie i poprawę standardu już działających stołówek (mających własną kuchnię i jadalnię) lub doposażenie tych, które nie działają tak, aby mogły zostać uruchomione lub o stworzenie nowych, a także wsparcie w adaptacji i wyposażeniu pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków, czyli jadalni. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Pomoc taka trafi do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 150 proc. kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej.

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą skorzystać z wielu różnych form pomocy świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu. W tym miejscu warto również przyrzeć się statystykom dotyczącym środków finansowych na wydatki w zakresie pomocy społecznej

Rodzaj świadczenia– pomoc społeczna	2020 rok
Ilość rodzin korzystających z pomocy	(zł)
Dodatki mieszkaniowe	557 112,06
Zryczałtowany dodatek energetyczny	4 894,52
Zasilki stałe	630 875,00
Składki na powszechne ubezpieczenie zdrowotne	52 964,00
Usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi	81 809
Usługi opiekuńcze	114 455,00
„Posilek w szkole i w domu”	179 826,67
Odpłatność za Domy Pomocy Społecznej	400 417,06
Zasilki okresowe	236 717,00
Zasilki celowe	273 524,85
Asystent Rodziny	81 160,25
Świadczenie wychowawcze „ 500+”	9 167 075,61
Świadczenia opiekuńcze	1 176 379
Zasilki rodzinne wraz z dodatkami	1 425 105,69
Zasilki opiekuńcze z ustawy o świadczeniach rodzinnych	1 705 057
„ Za życiem”	4 000
„ Dobry Start”	321 300,00
Składka emerytalno-rentowa	372 238
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	62 000,00
Świadczenie rodzicielskie	501 050,00
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	1 282 368,00
Sprawienie pogrzebu	3 491

Tab.15 Wybrane świadczenia udzielone przez MOPS w Dzierzgoniu. Opracowanie własne na podstawie danych lokalnych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu podejmuje szereg licznych działań mających na celu niwelowanie zjawiska bezrobocia, które prowadzi do wielu negatywnych konsekwencji zarówno dla samych bezrobotnych jak i członków ich rodzin.

Przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu działa Stacja Socjalna Joannitów, która została założona przez Poznańsko- Zachodniopruską Spółdzielnię Joannitów oraz Gminę Dzierzgoń. Głównym celem jednostki jest udzielanie pomocy osobom chorym oraz niedołącznym. Stacja Socjalna Joannitów w Dzierzgoniu świadczy swoje usługi na rzecz mieszkańców miasta i gminy Dzierzgoń. W stacji zatrudniona jest 1 pielęgniarka. Osoby zgłaszające się do stacji mogą bezpłatnie skorzystać z pomocy oferowanej w placówce. W roku 2020 stacja objęła swoją pomocą bezpośrednio 120 osób oraz udzieliła porad telefonicznych dla 30 osób. W skład świadczonych usług placówki wchodzi głównie wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych typu: wózki inwalidzkie, balkoniki, chodziki, kule, laski, łóżka ortopedyczne, materace podłężynowe itp. W roku 2020 z wypożyczalni skorzystało 60 osób. Wiele osób korzysta także z oferowanych przez stację materiałów opatrunkowych i higienicznych: pampersy, pielucho majtki, gaziki, opatrunki. W sumie wydanych zostało ok. 2.600 opakowań.

Na wykluczenie społeczne narażone są również osoby borykające się z problemami psychicznymi. Na terenie gminy realizowane są działania w zakresie ochrony zdrowia psychicznego w postaci poradnictwa (udzielanie informacji o możliwości korzystania z usług w zakresie zdrowia psychicznego i rehabilitacji społecznej), usług w zakresie opieki specjalistycznej dla osób zaburzonych psychicznie (świadczone przez pielęgniarki i MOPS). Ponadto, osoby chore oraz ich rodziny mogą skorzystać z pomocy oferowanej przez Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin oraz konsultacji indywidualnych i rodzinnych w ramach działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu przy współpracy Bankiem Żywności w Tczewie realizowała/ło Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa Podprogram 2019 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, którego celem było zapewnienie najuboższym mieszkańcom Polski pomocy żywnościowej oraz

uczestnictwa w działaniach w ramach środków towarzyszących w okresie grudzień 2019 – wrzesień 2020. Osoby potrzebujące otrzymały bezpłatnie artykuły spożywcze: • warzywne i owocowe (groszek z marchewką, fasola biała, koncentrat pomidorowy, buraczki wiórki, sok jabłkowy, powidła śliwkowe); • skrobiowe (makaron jajeczny, makaron kukurydziany bezglutenowy, ryż biały, kasza gryczana, herbatniki maślane), • mleczne (mleko UHT, ser podpuszczkowy dojrzewający), • mięsne (szynka drobiowa, pasztet wieprzowy, filet z makreli w oleju), • cukier (cukier biały, miód wielokwiatowy), • tłuszcze (olej rzepakowy), • dania gotowe (gołąbki w sosie pomidorowym). Pomoc żywnościowa trafiła 925 osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej z terenu województwa pomorskiego. Wydaliśmy osobom potrzebującym: 45 037,67 ton żywności; 6000 paczek żywnościowych. W ramach Podprogramu 2019 dla 80 osób korzystających z pomocy żywnościowej przeprowadzono 4 warsztaty edukacyjne w ramach działań towarzyszących: • edukacji finansowej – 1 spotkań dla 15 uczestników • żywieniowo dietetycznych – 1 spotkanie dla 25 uczestników • Kulinarynych - 1 spotkanie dla 15 uczestników • Niemarnowania żywności – 1 spotkanie dla 25 uczestników. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w związku z wejściem w życie Ustawy o przeciwdziałaniu marnotrawieniu żywności dystrybuował produkty spożywcze z Biedronki oraz Tesco z krótkim terminem przydatności. Wydano żywność o wadze ok. 15 ton na łączną kwotę 150 tys. zł. Każdego dnia z „lodówki społecznej” korzysta około 10 - 12 rodzin.

1.a. Ubóstwo

Ubóstwo nie posiada jednoznacznej definicji. Określa się je zwykle jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Do tych podstawowych potrzeb zaliczamy poza wyżywieniem, którego nikt nie kwestionuje – takie potrzeby, jak ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, uczestnictwo w kulturze, a ogólnie biorąc możliwość godnego życia. Identyfikacja sfery ubóstwa jest jednym z najważniejszych, ale i najtrudniejszych zadań diagnostycznych polityki społecznej. Ubóstwo jest bowiem zjawiskiem wielowymiarowym i złożonym, posiadającym zarówno aspekty ilościowe (np. wskaźnik dochodu uzyskiwanego przez gospodarstwa domowe), jak i jakościowe (np. inne wskaźniki sytuacji materialnej – posiadanie rozmaitych dóbr, dostępność do takich społecznie istotnych wartości, jak: wykształcenie, opieka medyczna, możliwość korzystania z różnych form wypoczynku, rozrywki itp.). W efekcie trudno znaleźć jakieś jednoznaczne, podstawowe kryterium kwalifikujące dane osoby czy całe rodziny jako ubogie. Wszelkie określenia ubóstwa oraz jego rozmiarów mają zatem charakter względny i zależą od przyjętej definicji ubóstwa oraz formułowanych na jej podstawie kryteriów. Ustawa o pomocy społecznej

definiuje ubóstwo na podstawie kwalifikowania się dochodu rodziny lub osoby w tzw. minimum socjalnym. 19 Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kryterium dochodowego wyznaczonego na podstawie minimum socjalnego. Ustalenie linii ubóstwa, a więc osób, które z tego powodu kwalifikują się do uzyskania pomocy z systemu pomocy społecznej, opiera się na oszacowaniu bieżących dochodów danego gospodarstwa. Analiza porównawcza danych wskazuje, że ubóstwo jest głównym powodem ubiegania się przez rodziny o pomoc finansową. Zatem większość rodzin korzystających z pomocy społecznej znajduje się w niedostatku. Ubóstwo jest główną przyczyną przyznania pomocy społecznej, jest problemem wieloaspektowym nie tylko ekonomicznym, wpływa bowiem negatywnie na wszystkie sfery ludzkiego życia. Najczęściej pozostaje w korelacji z bezrobociem, niepełnosprawnością, niskim poziomem wykształcenia.

1.b. Bezdomność

Bezdomność określa się jako względnie trwałą sytuację człowieka nieposiadającego miejsca spełniającego warunki mieszkalne, w którym mógłby stale i bez ograniczeń przebywać, ani aktualnej możliwości lub chęci uzyskania takiego miejsca. Bezdomność może być również efektem dobrowolnie podjętej decyzji o wyborze takiego stylu życia, występowania patologii w rodzinie, jak również może być wynikiem eksmisji, stanowiącej jedną z częstszych przyczyn bezdomności. Większość bezdomnych żyje w ubóstwie. Ze zjawiskiem bezdomności wiążą się również niekorzystne zjawiska, jak przestępczość wśród bezdomnych, ich zły stan zdrowia, uzależnienia. W 2014 roku MOPS w Dzierzgoniu udzielił pomocy 15 osobom z powodu problemu bezdomności.

1.c Niepełnosprawność

Na wykluczenie społeczne i marginalizację szczególnie są narażone osoby niepełnosprawne. Nie istnieje jedna definicja tego terminu; możemy wyróżnić niepełnosprawność w modelu medycznym, społecznym, funkcjonalnym oraz prawnym. Prawo polskie definiuje niepełnosprawnych jako osoby, których stan fizyczny lub psychiczny uniemożliwia lub ogranicza trwale lub przez pewien okres czasu prawidłowe wypełnianie zadań związanych z rolą społeczną. Ze względu na formalny podział możemy wyróżnić 3 podstawowe stopnie niepełnosprawności **tj. znaczna, umiarkowana oraz lekka.** Według Światowej Organizacji Zdrowia „osoba niepełnosprawna to taka, która nie może samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej”.

W Polsce liczba niepełnosprawnych wzrasta, co może wiązać się między innymi ze starzeniem się społeczeństwa. Natężenie zjawiska niepełnosprawności nasila się z wiekiem. Starzenie się społeczeństwa jest związane ze zmniejszeniem się odsetka nowonarodzonych oraz wydłużeniem przeciętnego trwania życia. Do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności można zaliczyć choroby, wypadki, zatrucia i urazy.

Osobom chorym oraz ich rodzinom z terenu gminy Dzierzgoń oferowana jest pomoc ze strony instytucji takich jak: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Urząd Miejski w Dzierzgoniu, Dzienny Dom Pobytu „SENIOR+”, Klub Senior+. Dzieci niepełnosprawne mają możliwość uczęszczania do grup integracyjnych w przedszkolu, natomiast starsze dzieci i młodzież mają możliwość nauki w szkołach specjalnych znajdujących się poza terenem gminy.

Poniższej zostały przedstawione główne statystyki dotyczące podejmowanych działań w 2020 roku w zakresie realizacji ochrony zdrowia psychicznego:

- Przyznanie zasiłków stałych dla osób zaburzonych psychicznie,
- Usługi specjalistyczne dla osób zaburzonych psychicznie,
- Dofinansowanie dożywiania dzieci w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych,
- Dofinansowanie pobytu w domu pomocy społecznej osób zaburzonych psychicznie,
- Udział osób zaburzonych psychicznie w zajęciach Środowiskowego Domu Samopomocy w Czerninie,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dzierzgoniu,
- Działania w ramach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Pomoc psychologa, Radcy Prawnego,
- Pomoc Punktu Informacyjno- Konsultacyjnego.

1. d. Bezrobocie

Bezrobocie jawne i ukryte jest jednym z najważniejszych problemów społeczno – ekonomicznych gminy. Niskie wykształcenie, słabe kwalifikacje zawodowe bezrobotnych wynikają z wielu czynników kształtujących bezrobocie strukturalne. Pomimo, że mieszkańcy Gminy przenosząc z pokolenia na pokolenie dziedzictwo wielu uniwersalnych wartości to przedłużający się brak pracy, pomimo upływu lat w dalszym ciągu stanowi jedną z głównych przyczyn trudnej sytuacji osób i rodzin wymagających wsparcia.

Bezrobocie jest jedną z najbardziej powszechnych przyczyn wykluczenia społecznego. Wywołuje negatywne skutki zarówno w sferze ekonomicznej, jak i psychospołecznej. Można rozpatrywać je z dwóch punktów widzenia: jednostki dotkniętej bezrobociem oraz społeczeństwa. Następuje degradacja ekonomiczna jednostki i rodziny, wzrost biedy oraz rozszerzenie strefy ubóstwa, a co za tym idzie, konieczność poszukiwania wsparcia w pomocy społecznej. Przedłużający się brak pracy to podstawowy czynnik rodzenia się nowego ubóstwa rodzin, które do tej pory radziły sobie w sferze zaspokajania podstawowych potrzeb. Dochodzi do osłabienia więzi społecznych, do izolacji od środowiska i wzrostu konfliktów z otoczeniem oraz rodzinnych (spadek autorytetu w rodzinie, kłopoty wychowawcze, rozwody, przemoc itp.)

Prace społecznie użyteczne organizowane są przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne będą wykonywane. Powiatowy Urząd Pracy refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60% minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu. Z tej formy pomocy mogą skorzystać osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, a jednocześnie korzystające ze świadczeń pomocy społecznej albo uczestniczące w wyniku skierowania przez Powiatowy Urząd Pracy w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielniania, lokalnym programie pomocy społecznej lub w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego. Osoby wykonujące prace w ramach prac społecznie użytecznych pracują w wymiarze do 10 godzin tygodniowo. Odbywają także szkolenia z zakresu aktywności na rynku pracy. W tym czasie mają szansę zdobywać nowe doświadczenia zawodowe. Za swoją pracę otrzymują 22 świadczenie w określonej wysokości, która podlega waloryzacji i nadal posiadają status osoby bezrobotnej.

1.e. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym w rodzinach wielodzietnych i niepełnych

Mianem rodziny dysfunkcyjnej określa się taką rodzinę, która wykazuje poważne nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb dziecka. Synonimem rodziny dysfunkcyjnej jest rodzina problemowa. Nieprawidłowe zaspokajanie potrzeb biologicznych dziecka wiąże się często ze znacznym zubożeniem rodziny, zawinionym, bądź niezawinionym przez rodziców. Aby rodzina prawidłowo funkcjonowała musi wypełniać wobec swoich członków wiele niezwykle istotnych w życiu funkcji, zaś im słabiej rodzina wywiązuje się z ciężących na niej obowiązków, tym bardziej jest ona dysfunkcyjna. Najczęściej występującymi zaburzeniami są nieprawidłowe postawy rodzicielskie. Można tu zaliczyć przede wszystkim:

- odtrącenie dziecka, czyli nieokazywanie mu uczuć pozytywnych przy jednoczesnym demonstrowaniu negatywnych,
- postawy unikające, charakteryzujące się ubogimi stosunkami emocjonalnymi w kontaktach z dzieckiem,
- nadmierna ochrona dziecka czy nadmierne wymagania,
- zaniedbania w zakresie opieki nad dzieckiem (pozbawienie opieki ze strony rodziców i powierzenie jej dziadkom, brak zainteresowania czasem wolnym),
- zaburzenia w zakresie komunikacji wewnątrzrodzinnej, poczynając od całkowitego braku przepływu informacji, a kończąc na tym, że wszystko staje się przedmiotem przekazu nie stwarzając tym samym żadnej strefy intymności,
- nieuświadamianie lub ukrywanie poważnych problemów i konfliktów między członkami rodziny,
- brak właściwej atmosfery wychowawczej.

1.f. Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Największymi zagrożeniami wewnętrznymi, tkwiącymi w samej rodzinie i niszczącymi ją są uzależnienia i związane z nimi konsekwencje dla wszystkich członków rodziny. Uzależnieniem, które dotyka wielu mieszkańców Gminy Dzierżgoń, jest alkoholizm. Jest on problemem nie tylko naszej gminy, ale i kraju, często ściśle powiązany ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Nadużywanie alkoholu samo w sobie jest formą przemocy społecznej, zarówno psychicznej, jak i fizycznej. Przemoc w różnej postaci przenika do życia rodzinnego, środowiska szkolnego i otoczenia społecznego. Nadużywanie alkoholu jest przyczyną powstawania innych problemów, przede wszystkim zdrowotnych, materialnych, wychowawczych. Prowadzi do dezintegracji rodziny, zaburzeń relacji między członkami

rodziny. W rodzinach z problemem alkoholowym najbardziej bezbronni, a jednocześnie najbardziej poszkodowani są dzieci. Sytuacja zmusza je do odgrywania różnych ról i przyjęcia określonej „strategii” postępowania, której celem jest ukrywanie alkoholizmu jednego lub obojga rodziców. Dominującą postawą członków rodziny alkoholika jest ukrywanie problemu, zaprzeczanie obecności alkoholu co prowadzi do współzależnienia. Podobnie jest z przemocą niezależnie od tego czy powoduje je alkohol, czy też inne czynniki. Korzystanie z pomocy rodzin dotkniętych alkoholizmem i przemocą ogranicza się najczęściej do interwencji pracowników socjalnych MOPS, asystenta rodziny, pedagogów szkolnych, policji, ewentualnie sądu lub kuratora. Rzadziej rodziny korzystają z pomocy terapeutycznej, leczenia odwykowego, czy procedury „Niebieskiej Karty”. Skala problemowa wynikająca z uzależnienia od narkotyków jest trudna do ustalenia w Gminie Dzierzgoń. Problem narkomanii dotyczy głównie dzieci i młodzieży, odnotowuje się kolejne przypadki uzależnienia i podjęcia leczenia. Gmina Dzierzgoń, zgodnie z zapisami przepisów prawa prowadzi szeroki zakres działań mających na celu profilaktykę, zapobieganie i przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym występującym na jej terenie. Prowadzą je placówki oświatowe, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespół Interdyscyplinarny. Placówki oświatowe organizują szerokie spektrum działań profilaktycznych i wychowawczych skierowanych do dzieci i młodzieży. Przede wszystkim określa je podstawa programowa dla poszczególnych etapów kształcenia i są wplecione w tematykę zajęć lekcyjnych. Ponadto pedagodzy są pierwszymi, którzy dostrzegają problemy uczniów, udzielają wsparcia, zgłaszają pracownikom MOPS lub Policji niepokojące symptomy lub nasilone objawy zachowań wskazujących na zaburzenia w rodzinie. Działania MOPS to codzienna praca z rodzinami i ich problemami, której szeroki zakres ujmuje strategia. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zapewnia mieszkańcom gminy możliwości uzyskania wsparcia oraz profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu problemów wynikających z nadużywania alkoholu oraz realizuje zadania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży. W zakresie profilaktyki komisja organizuje i refunduje zajęcia socjoterapeutyczne, spektakle profilaktyczne przedstawiane w szkołach, dofinansowuje wyjazdy uczniów na wycieczki i kolonie letnie połączone z programem profilaktycznym, imprezy integracyjne.

1.g. Zagrożenia współczesnej rodziny

Zgodnie z art.16 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka rodzina jest naturalną podstawową komórką społeczną², spełniającą wiele funkcji w społeczeństwie. Obecnie zagrożeniem dla stabilizacji życia rodzinnego w Polsce są trudności na rynku pracy i problemy finansowe. Bezrobocie głównych żywicieli rodziny, trwałe ubóstwo mogą przyczynić się do wystąpienia szeregu niekorzystnych zjawisk, jak przemoc w rodzinie, przestępczość, alkoholizm, niedożywienie dzieci, brak należytej opieki i działań wychowawczych, choroby somatyczne i psychiczne.

Jak wynika z danych zawartych w rozdziale dotyczącym wykluczenia społecznego na terenie gminy Dzierżoń, znaczna część klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej korzysta z jego pomocy z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej. Poniższe statystyki dotyczą liczby rodzin, które otoczone są wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu wyżej wymienionej trudności.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną na terenie gminy Dzierżoń w 2020 roku przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem		
W tym o liczbie osób:	510	1431
		193
1	193	
2	59	118
3	76	228
4	87	348
5	45	225
6 i więcej	50	319
rodziny niepełne ogółem	70	261
o liczbie dzieci		65
1	25	
2	21	71
3	13	60
4	11	65

Tab. 17. Typy rodzin z daną liczbą dzieci objętych pomocą społeczną w roku 2020. Opracowanie własne na podstawie danych lokalnych- Sprawozdanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniu za rok 2020.

Jednym z lokalnych działań, które ma na celu ochronę podstawowej komórki społecznej- rodziny, jest Gminny Program Wspierania Rodziny. Głównym celem programu jest wspieranie rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania poprzez realizowanie wspólnej polityki na rzecz opieki nad dzieckiem i rodziną je wychowującą, jeżeli ma ona trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji. Działania podejmowane w ramach tego systemu powinny zapewnić rodzinie taką pomoc, aby w jej efekcie wyeliminowane zostało zagrożenie zabrania dziecka z rodziny lub zapewniony był szybki do niej powrót dla tych dzieci, które z uwagi na ich dobro, okresowo musiały zostać umieszczone poza rodziną. Do celów szczegółowych Programu należy wzmacnianie systemu norm i wartości gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowawczego, zapobieganie dysfunkcyjności rodziny, objęcie rodzin dysfunkcyjnych profesjonalną pomocą, zwiększenie świadomości poprzez działania profilaktyczne. Program jest realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu przy udziale Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dzierzgoniu, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówek oświatowych, policji, Powiatowego Centrum Pomocy w Sztumie, organizacji pozarządowych i instytucji kościelnych. Na terenie gminy od 2011 roku istnieje Dom dla Dzieci w Dzierzgoniu- placówka opiekuńczo- wychowawcza typu socjalizującego. Na terenie gminy funkcjonują 23 rodziny zastępcze. W gminie Dzierzgoń działają dwa przedszkola spełniające funkcję profilaktyczną- Samorządowe „Tęczowe Przedszkole” w Dzierzgoniu z filią w Żuławce Sztumskiej. W gminie brak jednostek wsparcia dziennego, w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Za organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży odpowiedzialne są m.in. takie jednostki jak Dzierzgoński Ośrodek Kultury, Centrum Sportowo- Rekreacyjne w Dzierzgoniu, klub sportowy „Powiśle”, świetlice wiejskie, Biblioteka Publiczna w Dzierzgoniu z filią w Żuławce Sztumskiej i w Tywężach. Dzieci i młodzież mogą korzystać z obiektów sportowych: „Orlik” w Dzierzgoniu, Centrum Sportowo – Rekreacyjne w Dzierzgoniu, Skatepark w Dzierzgoniu, sal gimnastycznych w Szkole Podstawowej w Bruku, Szkołach Podstawowych w Dzierzgoniu , natomiast młodzi mieszkańcy - z ogólnodostępnych placów zabaw.

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny odbywa się w ramach środków budżetu Gminy Dzierzgoń oraz środków pozabudżetowych. Koordynatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu.

Przemoc w rodzinie definiowana jest jako określony rodzaj zachowań zorientowanych na członka rodziny, które naruszają prawa oraz dobre osobiste danej jednostki. Odwołując się do art. 15 § 11 Kodeksu Karnego, osoby wobec których stosowana jest przemoc, narażone są na utratę życia, uszczerbku na zdrowiu fizycznym i/lub psychicznym, naruszenie godności i nietykalności cielesnej oraz wolności. Osoby te narażone są nie tylko na szkody fizyczne, ale przede wszystkim moralne. ³ W tym miejscu warto wyróżnić kryteria mówiące o tym, kiedy mamy do czynienia z zachowaniami przemocowymi:⁴

- Intencjonalność- działania osoby stosującej przemoc są celowe; nie polegają jedynie na wyrządzeniu krzywd moralnych oraz fizycznych, ale przede wszystkim na osiągnięciu władzy oraz kontroli nad ofiarą.
- Nierówność siły- osoba stosująca przemoc charakteryzuje się nie tylko przewagą fizyczną; nierówność siły może objawiać się poprzez zajmowaną pozycję społeczną, status. Sprawca przemocy odczuwa i okazuje przewagę nad swoją ofiarą.
- Naruszenie godności i pozbawianie praw.
- Wywoływanie negatywnych emocji, cierpienia oraz wyrządzanie szkód psychicznych i fizycznych.

Należy pamiętać, że przemoc w rodzinie jest zazwyczaj zjawiskiem permanentnym. Do głównych czynników ryzyka przemocy należą normy społeczne, które objawiają się w postaci przyzwolenia i akceptacji środowiska na tego typu akty. Inne czynniki to dziedziczenie wzorca przemocy, który może być przekazywany przez starszych członków rodziny na młodsze pokolenia- dzieci będące świadkami przemocy internalizują tego typu zachowania, które następnie są utrwalane w procesie socjalizacji. Uzależnienie i nadużywanie alkoholu oraz stres związany z problemami ekonomicznymi i brak wsparcia od instytucji pomocowych również przyczynia się do występowania zjawisk przemocy. Możemy wyróżnić następujące typy zachowań przemocowych:

- przemoc fizyczna (zadawanie bólu fizycznego, obrażeń cielesnych, pozbawienie życia),
- przemoc psychiczna (wywoływanie szkód moralnych),
- przemoc seksualna (wymuszanie na drugiej osobie zachowań seksualnych),
- przemoc ekonomiczna (ograniczanie zasobów finansowych i materialnych, uzależnienie ekonomiczne od sprawcy),
- zaniedbanie.

Badanie zjawiska przemocy jest trudnym zadaniem. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego iż są krzywdzone przez najbliższych, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym. Do zakresu działań władz samorządowych powinna należeć pomoc ofiarom przemocy oraz podejmowanie kroków mających na celu przeciwdziałanie tego typu zjawiskom w rodzinach.

Władze gminy Dzierżoń realizują Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2011-2015. Celem Programu jest przede wszystkim ograniczenie skali zjawiska przemocy wśród rodzin w gminie Dzierżoń oraz osiągnięcie większej skuteczności działań prewencyjnych w tych rodzinach. Głównym założeniem Programu jest promowanie modelu rodziny wolnej od przemocy, uwrażliwienie

społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie, działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy, edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie. Cel główny Programu to: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

Cele Programu to:

- Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- Ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie poprzez zintegrowanie środowisk.
- Podniesienie skuteczności interwencji wobec problemu przemocy.
- Zwiększanie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Instytucje i osoby odpowiedzialne za realizację Programu to: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariat Policji, placówki oświatowe, Zakład Opieki Zdrowotnej, organizacje pozarządowe i instytucje kościelne, Sołtysi i rady sołeckie. Program jest ewaluowany poprzez systematyczną sprawozdawczość. Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu do dnia 30 kwietnia każdego roku przedłoży Burmistrzowi Dzierzgonia sprawozdanie z realizacji Programu. W gminie działa Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół liczy 14 członków. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, który w ramach realizacji programu jest zobowiązany do udzielania porad psychologicznych, prawnych a także tych związanych z uzależnieniem i przemocą. Poniżej zostały przedstawione wybrane statystyki zawarte w sprawozdaniach z wykonywania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

- W 2020 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podczas 14 spotkań wezwała 26 osób na rozmowy motywujące w związku ze zgłoszonym problemem alkoholowym. Zmotywowano 7 osób do zgłoszenia się w Punkcie Informacyjno- Konsultacyjnym., skierowano 20 osób na badanie przez lekarzy biegłych, skierowano 11 wniosków o leczenie odwykowe do Sądu rejonowego.
- W roku 2020 udzielono 49 porad osobom będącym ofiarami przemocy. Udzielono 114 porad 70 sprawcom przemocy w rodzinie.
- W 2020 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podczas 14 spotkań wezwała 22 osoby na rozmowy motywujące w związku ze zgłoszonym problemem alkoholowym. Zmotywowano 8 osób do zgłoszenia się w Punkcie Informacyjno- Konsultacyjnym, skierowano 13 osób na badanie przez lekarzy biegłych, skierowano 12 wniosków o leczenie odwykowe do Sądu rejonowego.
- W roku 2020 udzielono 47 porad osobom będącym ofiarami przemocy. 20 sprawcom przemocy w rodzinie otrzymało wsparcie w postaci porad.

ANALIZA SZANS, ZAGROŻEŃ, MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRONY GMINY DZIERZGÓŃ

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego. Stanowi ważną część diagnozy. Pozwala zaprezentować i dokonać analizy wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania i rozwoju jednostek terytorialnych. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich wyrazów:

• strenghts – siły, atuty; • weaknesses – słabości; • opportunities – szanse, okazje; • threats – zagrożenia.

W analizie odnoszono się do szeroko rozumianych kwestii społecznych w gminie Dzierzgoń.

MOCNE STRONY

- Aktywne działanie i zaangażowanie władz samorządowych w politykę społeczną;
- Przeważająca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nad liczebnością osób w wieku poprodukcyjnym.
- Poprawna identyfikacja i monitoring występujących problemów społecznych w gminie przez władze lokalne.
- Dobrze rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego, rodzinnego, psychologicznego, socjalnego oraz prawnego (w tym bezpłatnego)
- Duży potencjał turystyczny- liczne zabytki, bliskość miasta Malbork.
- Dzierzgoński Ośrodek Kultury.
- Działalność Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin.
- Dostępność przedszkola z grupami integracyjnymi.
- Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych;
- Szeroko rozwinięta sieć wsparcia dla osób niepełnosprawnych (warsztat terapii zajęciowej);
- Różnorodność oddziaływań profilaktycznych prowadzonych w szkołach.
- Znaczny odsetek osób (szczególnie mężczyzn) biorących aktywny udział w zajęciach sportowych.
- Inicjatywy skierowane do osób starszych (np. Klub Seniora, Dzienny Dom Pobytu „Senior +”).
- Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy,
- Realizacja projektów i programów na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej;

SŁABE STRONY

- Malejąca liczba mieszkańców,
- Nadmierna biurokracja towarzysząca pracy z rodziną;
- Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki specjalistycznej w okresie pandemii;
- Niekorzystne prognozy demograficzne- w przyszłości odsetek osób w wieku poprodukcyjnym będzie przewyższał odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Niski poziom czytelnictwa mieszkańców.
- Niewielkie zaangażowanie kobiet w aktywność sportową.
- Problem bezrobocia wśród kobiet.
- Niedostateczna liczba inicjatyw oraz warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości.
- Korzystanie z pomocy społecznej oraz świadczeń rentowych (główne źródło utrzymania osób niepełnosprawnych);
- Istniejące bariery architektoniczne utrudniające osobom niepełnosprawnym udział w życiu społecznym;
- Niewystarczająca oferta form opieki na małymi dziećmi w wieku 0-3 lat.
- Brak oddziałów integracyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w szkołach zlokalizowanych na terenie gminy.
- Niedostateczna jakość opieki zdrowotnej (brak punktu geriatrycznego oraz punktu specjalizującego się w pomocy psychiatrycznej/ psychologicznej).
- Brak widocznej internetowej działalności promocji turystycznej gminy.
- Niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych.
- Obecne zjawisko dziedziczenia bezrobocia
- Brak Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.
- Brak placówki wsparcia dziennego.

SZANSE

- Rozwój infrastruktury sportowej oraz miejsc przystosowanych do osób niepełnosprawnych.
- Stworzenie lokalnej długofalowej polityki senioralnej.
- Wzrost świadomości wśród mieszkańców związanej z aktywnością fizyczną.
- Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych.
- Działania zachęcające i wspierające przedsiębiorczość.
- Maksymalne usamodzielnienie się osób niepełnosprawnych;
- Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych;
- Dalszy rozwój współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi.
- Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych dzięki uczestnictwu w kursach doszkalających.
- Aktywizacja zawodowa bezrobotnych kobiet.
- Przelamywanie stereotypowego myślenia na temat starości;
- Aktywność osób starszych, w tym w organizacjach pozarządowych, samopomocowych;
- Rozwój organizacji pozarządowych i wolontariatu na rzecz osób starszych;
- Niwelacja problemów przemocy w rodzinie oraz niewydolności wychowawczej za sprawą efektywnej pracy asystentów rodziny.
- Opracowania Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.
- Łatwy dostęp do rehabilitacji, porad geriatrycznych oraz pomocy psychiatrycznej lub psychologicznej.
- Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej, przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Społecznego
- Aktywna współpraca między instytucjami publicznymi oraz organizacjami;

ZAGROŻENIA

- Ograniczenie środków (np. publicznych, Unijnych) na realizację działań pomocy społecznej, przy jednoczesnym wzroście zadań oraz niewielkim wzroście zatrudnienia.
- Rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych.
- Brak aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.
- Starzenie się społeczeństwa;
- Ograniczenie opieki nad seniorami przez członków rodziny, a tym samym wzrost liczby osób samotnych wśród osób starszych;
- Wzrost dzieci wychowywanych w rodzinach niepełnych, brak prawidłowego wzorca rodziny
- Biernie korzystanie z systemu świadczeń z pomocy społecznej przez część osób;
- Wzrost liczby rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym;
- Niefektywność podejmowanych działań mających na celu dokształcanie osób zagrożonych wykluczeniem ze względu na niskie kompetencje edukacyjne i zawodowe.
- Nasilenie się zjawiska przemocy w rodzinie.
- Ubożenie mieszkańców gminy- pogłębienie się zjawiska biedy oraz wzrost liczby osób objętych wykluczeniem społecznym.
- Niewydolność gospodarcza części mikroprzedsiębiorstw ze względu na brak rentowności i odpowiedniego wsparcia ze strony władz publicznych.
- Rosnące migracje zagraniczne i wewnętrzne lokalnej ludności.
- Bezrobocie i bezradność osób z niepełnosprawnością, ich izolacja od społeczeństwa;
- Brak należytej opieki zdrowotnej i społecznej ze względu na zmieniającą się sytuację demograficzną i ekonomiczną w kraju.
- Trudności z dokonaniem oceny oraz ewaluacji podejmowanych działań.

ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DZIERZGOŃ NA LATA 2021-2027

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT oraz zapoznaniu się z sytuacją społeczną w gminie Dzierzgoń przyjęte zostały działania priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie. Głównymi działaniami w obszarze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie gminy Dzierzgoń powinny być: przeciwdziałanie bezrobociu oraz jego następstwom, pomaganie rodzinom w wypełnieniu ich obowiązków rodzicielskich i społecznych, wspieranie zadań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży, organizacja systemu pomocowego dla osób starszych, stworzenie możliwości sprzyjających aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych oraz rozwijanie kapitału społecznego kulturowego mieszkańców.

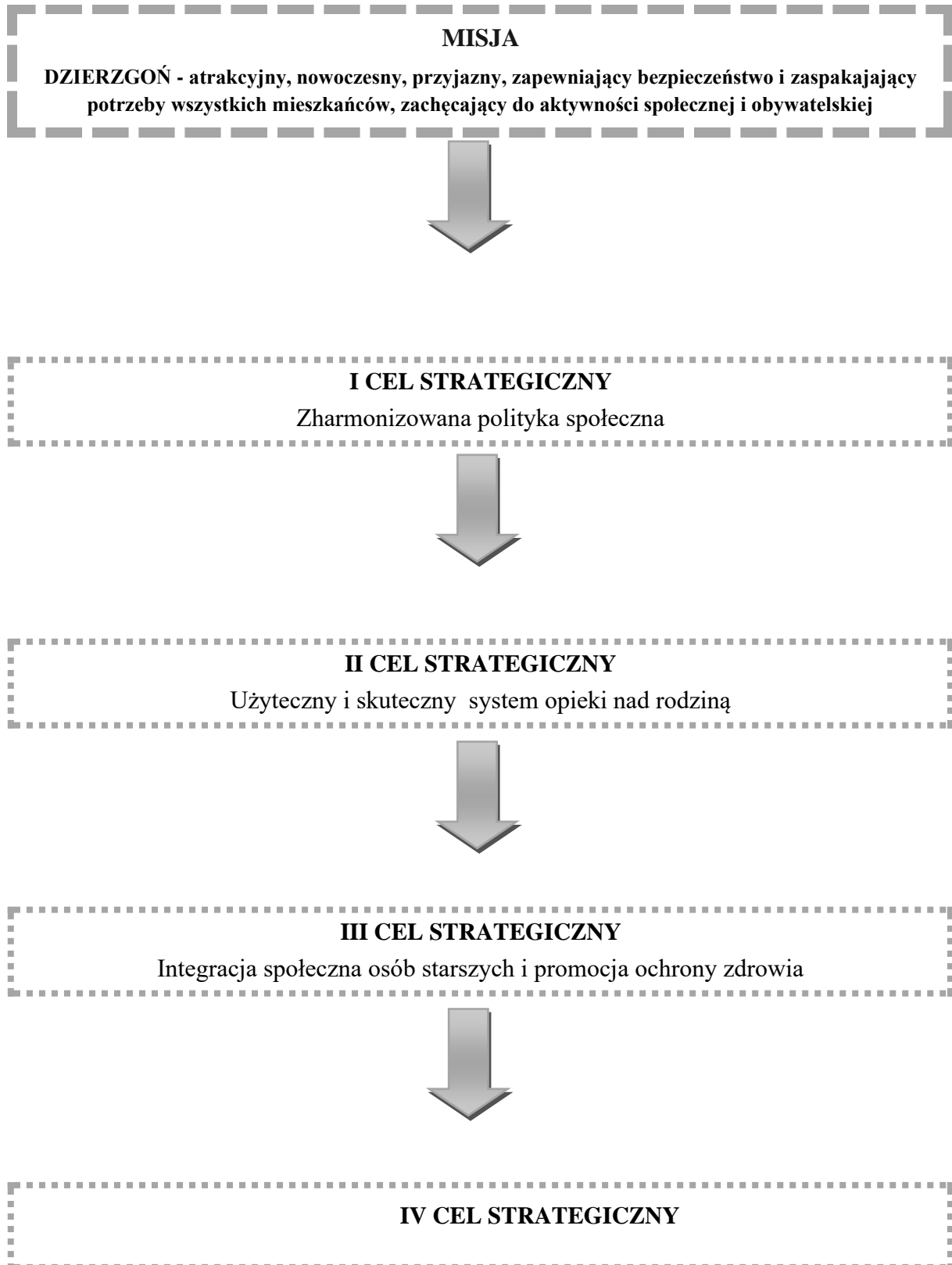
Priorytetowa misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierzgoń na lata 2022-2030 brzmi:

DZIERZGOŃ - *atrakcyjny, nowoczesny, przyjazny, zapewniający bezpieczeństwo i zaspakajający potrzeby wszystkich mieszkańców, zachęcający do aktywności społecznej i obywatelskiej*

Powyższe hasło jest dowodem zapotrzebowania na wypracowanie wspólnej wizji wszystkich instytucji rządowych i pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy. Cele szczegółowe oraz wynikające z nich orientacje zadań stanowią uszczegółowienie misji oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych występujących w gminie. W niniejszym dokumencie zostały również wyznaczone cele strategiczne oraz wynikający z nich przebieg działań.

Poniższy układ przedstawia cel rozwojowy oraz cele strategiczne wyznaczające orientacje działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierzgoń na lata 2021-2027. W tym miejscu należy wspomnieć o tym jakie cechy powinny posiadać dobrze zdefiniowane cele. Cele powinny być konkretne, mierzalne (trzeba umieć zmierzyć to, co chce się osiągnąć), osiągalne, realistyczne przy istniejących zasobach oraz określone w czasie (są to tzw. kryteria SMART). W trakcie wdrażania programów, mogą wystąpić różne problemy z celami tj.: różne strony zaangażowane w program mają często różne, sprzeczne ze sobą cele; cele są na ogół zbyt ogólnie sformułowane, można je różnie interpretować i nie wiadomo jak je mierzyć. Cele oficjalne czasem są krytykowane i same w sobie uznawane za problem.

Ponadto, skutki uboczne mogą doprowadzić do upadku programu niezależnie od jego celów (spoglądanie wyłącznie na skutki zamierzone pomija kwestię skutków ubocznych zarówno pozytywnych i negatywnych).

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Aby osiągnąć cel ogólny, inaczej zwanym rozwojowym, należy skupić się na realizacji poszczególnych celów strategicznych. Aby tego dokonać, należy wypełnić szereg zadań towarzyszących celom strategicznym. Poniżej przedstawiono cele operacyjne przyporządkowane celom strategicznym.

I CEL STRATEGICZNY Zharmonizowana polityka społeczna

Jednym z kluczowych zadań polityki społecznej w gminie jest współpraca wszystkich instytucji działających w obszarze pomocy społecznej, finansowej i niefinansowej.

	Cele strategiczne	Cele operacyjne
1	Zorganizowanie kompleksowego i efektywnego systemu wsparcia dzieci i rodziny.	1) Wzmacnianie działań zapobiegających dezintegracji rodziny. 2) Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych; 3) Konsolidacja działań instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie
2	Poprawa jakości życia seniorów.	1) Promowanie potencjału osób starszych oraz zapobieganie ich marginalizacji. 2) Rozwój sieci wsparcia dla seniorów
3	Wzmacnianie systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnością.	1) Rozwój różnorodnych form wsparcia poprawiających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w środowisku. 2) Zwiększenie aktywności

		zawodowe i społecznej osób niepełnosprawnych
4	Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska.	1) Zapewnienie specjalistycznego wsparcia i pomocy osobom uwikłanym w przemoc. 2) Działania profilaktyczne wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
5	Wspieranie rozwoju lokalnego rynku pracy.	1) Wspieranie przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy. 2) Rozwój sektora ekonomii społecznej.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne

Zadania:

- Prowadzenie systematycznych sprawozdań problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.
- Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.
- Kontynuowanie działań w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.
- Opracowywanie i realizowanie programów i projektów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Budowanie szerokiego partnerstwa oraz kapitału społecznego

Zadania:

- Informowanie mieszkańców na temat planowanych oraz prowadzonych działań poprzez umieszczanie treści dokumentów na stronach internetowych samorządu, instytucji samorządowych i w środkach masowego przekazu, a w szczególności prasie lokalnej, mediach społecznościowych.

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych.
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie.
- Rozpowszechnianie informacji na temat dostępnych w gminie form pomocy.

III CEL SZCZEGÓŁOWY

Współpraca władz gminy z instytucjami pozarządowymi

- Dalsza realizacja Programu Współpracy gminy Dzierzgoń z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, zgodnie ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.
- Rozwój współpracy z grupami charytatywnymi/stowarzyszeniami/ placówkami wsparcia dziennego m.in. poprzez udzielanie wsparcia, organizowanie spotkań, współfinansowanie projektów oraz realizowanie wspólnych projektów.

II CEL STRATEGICZNY

Ukształtowanie użytecznego i skutecznego systemu opieki nad rodziną

Kluczowym zadaniem polityki społecznej w gminie Dzierzgoń jest kontynuowanie rozwoju systemu opieki nad rodziną i dzieckiem oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem

Zadania:

- Organizacja szkoleń, które będą miały na celu podniesienie kompetencji wychowawczych i opiekuńczych dysfunkcyjnych rodzin.
- Kontynuacja programów dożywiania oraz wsparcia finansowego dla rodzin najuboższych.
- Wsparcie dla pracy asystentów rodziny.
- Kontynuacja i rozwój oferty sportowo-kulturowej dla dzieci i młodzieży, szczególnie w czasie wolnym od lekcji.
- Organizacja placówek wsparcia dziennego.
- Koalicja Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu obserwacji sytuacji społecznej dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz nawiązanie współpracy z rodzicami i opiekunami.
- Organizacja różnych form opieki nad małymi dziećmi (żłobek, kluby dziecięce, profesjonalnie przygotowane opiekunki, przedszkola).

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Zadania:

- Wspieranie działań mających na celu skuteczną i szybką interwencje i pomoc dla ofiar przemocy.
- Realizacja programów, warsztatów i prelekcji tematycznych w szkołach dla dzieci, młodzieży, rodziców dotyczących przeciwdziałaniu przemocy.
- Zwiększenie dostępu do lokali mieszkalnych dla ofiar przemocy w rodzinie.

III CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych oraz promocja ochrony zdrowia

Ze względu na ogólnopolskie zjawisko niżu demograficznego, malejący współczynnik dzietności i nieustający wzrost udziału w społeczeństwie osób w wieku poprodukcyjnym, powoduje, iż należy kontynuować politykę społeczną skierowaną do grup osób starszych i niepełnosprawnych. Wraz ze wzrostem liczebności osób starszych wzrośnie zapotrzebowanie nie tylko na usługi socjalne, lecz także na usługi medyczne.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Integracja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych

- Zapewnienie dostępu do pełnej rehabilitacji (w tym również opieki geriatrycznej), pomocy psychologicznej i społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Zjednoczenie działań instytucji rządowych i pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych.
- Wsparcie opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych w ramach prac społecznie użytecznych.
- Współpraca z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.
- Wspieranie działań sprzyjających solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenie warunków do pobudzania aktywności osób starszych w społeczności lokalnej

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Promocja ochrony zdrowia

- Realizacja Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.
- Nawiązanie współpracy z instytucjami pozarządowymi w celu przeprowadzenia specjalistycznych warsztatów w szkołach wśród mających na celu profilaktykę w zakresie uzależnień.
- Promocja ochrony zdrowia psychicznego wśród młodzieży oraz pozostałych mieszkańców gminy.
- Szerzenie wiedzy wśród najmłodszych i dorosłych mieszkańców z zakresu prowadzenia zdrowego stylu życia i odżywiania.
- Propagowanie wiedzy wśród kobiet z zakresu profilaktyki raka piersi i szyjki macicy.

IV CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Istotnym zadaniem jest integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, pobudzanie i wspieranie aktywności bezrobotnych, uzależnionych, a także dostarczanie potrzebnego wsparcia społecznego.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Zwalczanie zjawiska bezrobocia

Zadania:

- Aktywizacja osób bezrobotnych (szczególnie kobiet) w ramach prac społecznie użytecznych i staży we współpracy z PUP.

- Opracowywanie i realizowanie programów i szkoleń mających na celu aktywizację osób szczególnie długotrwale bezrobotnych oraz absolwentów (w tym projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej przy współpracy z PUP).
- Przeprowadzenie ewaluacji dla już zrealizowanych projektów aktywizujących osoby bezrobotne.
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego np. na stronie internetowej gminy, tablicach informacyjnych itp.
- Podejmowanie działań pobudzających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.

II CEL SZCZEGÓLOWY

Identyfikacja i niwelowanie problemów uzależnień

Zadania:

- Dalsza realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Dzierżoń.
- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.
- Organizowanie i finansowanie, we współpracy z placówkami leczenia uzależnień, różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny organizowanych poza podstawowym procesem leczenia.

REALIZACJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DZIERZGOŃ NA LATA 2022-2030

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierzgoń na lata 2022-2030 nie stanowi zbioru zamkniętego. Wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania. W okresie czasu, który obejmuje Strategia, wdrażane i realizowane będą w zależności od potrzeb, programy i projekty dotyczące poszczególnych obszarów problemów społecznych, między innymi wspierania osób niepełnosprawnych, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, wspierania rodzin i dzieci, wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców oraz integracji działań wszystkich instytucji.

Strategia jest dokumentem programującym życie społeczności lokalnej, dlatego też w sposób zamierzony została sformułowana na takim poziomie ogólności, aby była elastyczna i stwarzała możliwość dostosowywania realizowanych w oparciu o nią działań do zmieniających się zjawisk i problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary interwencji w polityce społecznej.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem określającym cele i działania do roku 2030 w zakresie problematyki społecznej, wymagającym okresowej aktualizacji do zmian zachodzących w otoczeniu, jak i w samym społeczeństwie. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Organem koordynującym wdrażanie Strategii będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu, zgodnie z art. 110 pkt. 4 ustawy o pomocy społecznej.

Monitoring realizacji strategii umożliwia:

- obserwację stanu zaawansowania realizacji poszczególnych działań, umożliwiających aktualną identyfikację problemów w ich realizacji;
- ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację;
- weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków;
- kontrolę postępu prac związanych z realizacją poszczególnych celów operacyjnych.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są wyznaczone działania. Dokument wyznaczył główne kierunki w jakich należy podążać by osiągnąć zamierzone cele. Jednak nie wszystkie zdarzenia można przewidzieć, dlatego tak istotny jest monitoring Strategii. W szczególności w obecnej sytuacji, kryzysu związanego z pandemią, stały nadzór i kontrola stają się jednym z głównych elementów prawidłowej realizacji założonych celów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna zostać poddana nie tylko monitoringowi, lecz przede wszystkim ewaluacji. Monitoring opiera się na bieżących sprawozdaniach z wdrażania programu oraz ogranicza się jedynie do obserwacji postępów programowych i ewentualnego korygowania odchyleń wynikłych w procesie implementacji. Główną rolą ewaluacji jest podnoszenie jakości i weryfikowanie racjonalności działań sektora publicznego, a mianowicie poprawa planowania, poprawa wdrażania, wzmocnienie odpowiedzialności, poszerzenie wiedzy, wspieranie procesów uczenia się, wzmocnienie instytucji oraz minimalizacja negatywnych efektów zarządzania przez rezultaty. Celem ewaluacji jest przede wszystkim poprawa skuteczności i efektywności podjętych działań, zwiększenie przejrzystości i promowanie działań podejmowanych przez instytucje publiczne, kształtowanie kierunków działalności sektora publicznego, poznawanie mechanizmu funkcjonowania programów. Wyróżniamy trzy główne typy ewaluacji ze względu na kryterium czasu przeprowadzenia badania. Mianowicie, jest to ewaluacja *ex-ante* (stosowana na początku wdrażania danego programu, po to by zdiagnozować dany problem społeczny, interesariuszy oraz ich potrzeby; niniejszy dokument częściowo stanowi założenia ewaluacji *ex-ante*), ewaluacja *on-going* (przeprowadzona w wybranym momencie trwania programu) oraz ewaluacja *ex-post* (realizowana po zakończeniu programu). Ewaluację przeprowadza się według poniższych kryteriów, po to by odpowiedzieć na następujące pytania:

- Skuteczność - na ile rezultaty i wpływ programu przyczyniły się do osiągnięcia jego celów?
- Efektywność- w jakim stopniu nakłady były proporcjonalne do produktów, rezultatów i wpływu?
- Trafność- w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom jego adresatów?
- Użyteczność- na ile rezultaty i wpływ programu zaspakajają potrzeby jego adresatów?
- Trwałość- jak długo będą trwać pozytywne skutki programu po jego zakończeniu?

Kryterium	Ex ante	On-going	Ex post
Trafność	✓	✓	
Skuteczność	✓	✓	✓
Efektywność	✓	✓	✓
Użyteczność			✓
Trwałość			✓

Tab. Kryteria ewaluacyjne a typy ewaluacji.

Najważniejszym kryterium jest kryterium użyteczności, ponieważ każdy program powinien zaspokajać przede wszystkim potrzeby interesariuszy. Typem ewaluacji, która winna zostać zastosowana do oceny i identyfikacji oddziaływań przeprowadzonych działań w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierżgoń jest ewaluacja *ex post*. Pozwoli ona zbadać to, czy interwencja zaspokoiła potrzeby odbiorców oraz czy realizowany program poprawił ich życiową sytuację. Ten typ ewaluacji pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy pozytywne skutki programu okazały się długotrwałe. Ewaluacja Strategii powinna zostać przeprowadzona w 2021 roku. Podmiotem odpowiedzialnym za monitoring oraz ewaluację jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżgoniu. Bardzo ważnym elementem ewaluacji *ex post* są dobrze sprecyzowane wskaźniki. *Wskaźniki to zmienne poddające się pomiarowi i pozostające w związku z interesującymi nas cechami analizowanych obiektów, przez co wykorzystuje się je do stwierdzenia, czy dany stan rzeczy zachodzi.* Do oceny wskaźników warto zastosować siatkę kryteriów zaproponowanych przez Atkinsona:

- ✓ Wskaźniki powinny mieć normatywnie akceptowalną interpretację,
- ✓ Powinny być oparte na wiarygodnych danych, oparte na reprezentatywnych danych,
- ✓ Nie mogą być przedmiotem manipulacji politycznych,
- ✓ Pomiar wskaźników nie powinien być obciążeniem dla budżetu państwa,
- ✓ Wskaźniki powinny się wzajemnie uzupełniać,
- ✓ Powinny być klarowne, zrozumiałe i dostępne dla wszystkich obywateli.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierzgoń na lata 2022-2030 będą:

- ✓ budżet Państwa,
- ✓ budżet gminy Dzierzgoń,
- ✓ środki celowe funduszy krajowych,
- ✓ fundusze Unii Europejskiej
- ✓ inne źródła.

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach budżetowych lub zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej. W celu zrealizowania działań zawartych w niniejszym dokumencie, warto odnieść do celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, które częściowo są zbieżne z celami zawartymi w niniejszej strategii.⁵ Realizacja RPO WP 2014-2020 ma przyczynić się do realizacji priorytetów Strategii Europa 2020, między innymi *do zapewnienia wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowania w kwalifikacje, zwalczania ubóstwa oraz modernizowania rynku pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej również na poziomach lokalnych.*

I CEL STRATEGICZNY Zharmonizowana polityka społeczna

I CEL SZCZEGÓŁOWY Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Prowadzenie systematycznych sprawozdań problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Czy została przygotowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ocena zasobów pomocy społecznej?	Tak	Bez kosztów z budżetu Gminy
2. Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny	Czy zostało przygotowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej sprawozdanie z działalności Ośrodka? Czy zostało przygotowane sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego? Czy zostało przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych?	Tak Tak Tak	Budżet Gminy
3. Kontynuowanie działań w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe	Liczba szkoleń, w których brali udział pracownicy instytucji Liczba uczestników tych szkoleń	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy

4. Opracowywanie i realizowanie programów i projektów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej GKRPA	Liczba zrealizowanych programów	Wzrost	Budżet Gminy, Fundusze unijne
			Liczba uczestników	Wzrost	

I CEL STRATEGICZNY Zharmonizowana polityka społeczna

II CEL SZCZEGÓŁOWY Budowanie szerokiego partnerstwa społecznego

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Informowanie mieszkańców na temat planowanych oraz prowadzonych działań poprzez umieszczanie treści dokumentów na stronach internetowych samorządu, instytucji samorządowych i w środkach masowego przekazu, a w szczególności mediach społecznościowych	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, podmioty odpowiedzialne za miejską stronę internetową, prasę	Liczba dokumentów, sprawozdań, strategii, programów umieszczanych na stronach internetowych itp.	Wzrost	Bez kosztów z Budżetu Gminy
2. Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe	Liczba inicjatyw mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców Liczba przeprowadzanych przez gminę konsultacji społecznych z mieszkańcami Liczba uczestników konsultacji, odbiorców kampanii	Wzrost Wzrost Wzrost	Budżet Gminy

3. Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe, Placówki Oświatowe	Liczba osób zainteresowanych wolontariatem	Wzrost	Budżet Gminy
4. Rozpowszechnianie informacji na temat dostępnych w gminie form pomocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe	Liczba przeprowadzanych wśród mieszkańców akcji informacyjnych	Wzrost	Budżet Gminy

I CEL STRATEGICZNY Zharmonizowana polityka społeczna

III CEL SZCZEGÓŁOWY Budowanie szerokiego partnerstwa społecznego

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Dalsza realizacja Programu Współpracy gminy Dzierżgoń z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Liczba organizacji z którymi została podpisana umowa	Wzrost	Budżet Gminy
2. Rozwój współpracy z grupami charytatywnymi/stowarzyszeniami m.in. poprzez udzielanie wsparcia, organizowanie spotkań, współfinansowanie projektów oraz realizowanie wspólnych projektów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe/ przykościelne/ charytatywne	Liczba grup trzeciego sektora z którymi podjęto współprac	Wzrost	Budżet Gminy

II CEL STRATEGICZNY Ukształtowanie użytecznego i skutecznego programu opieki nad rodziną**I CEL SZCZEGÓŁOWY Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem**

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Kontynuacja programów dożywiania oraz wsparcia finansowego dla rodzin najuboższych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Instytucje Kościelne, Organizacje Pozarządowe	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia materialnego Liczba osób korzystających z programów dożywiania, w tym liczba dzieci	- -	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pozabudżetowe
2. Wsparcie dla pracy asystenta rodziny.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny Liczba współprac z rodzinami zakończonych opinią pozytywną	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
3. Kontynuowanie i rozwój oferty sportowo-kulturowej dla dzieci i młodzieży, szczególnie w czasie wolnym od lekcji.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Kluby Sportowe, Organizacje Pozarządowe, Instytucje Kościelne, Dzierzgoński Ośrodek Kultury	Liczba i rodzaj zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturowych Liczba uczestników zajęć i wydarzeń	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy Środki UE
4. Organizacja placówek dziennych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Placówki Oświatowe, Urząd Miasta, MOPS	Liczba dzieci korzystających z zajęć w placówkach wsparcia dziennego Ilość placówek	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy Środki UE
5. Koalicja Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu obserwacji sytuacji dzieci i młodzieży	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe	Liczba placówek oświatowych, z którymi współpracuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	-	Budżet Gminy

uczęszczającej do szkół oraz nawiązanie współpracy z rodzicami i opiekunami.					
6. Organizacja różnych form opieki nad małymi dziećmi (żłobek, kluby dziecięce, profesjonalnie przygotowane opiekunki, przedszkola).	Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii	MOPS, Urząd Miasta, osoby prywatne	Liczba dzieci do 3 roku życia korzystających z różnych form wsparcia (żłobek, kluby dziecięce, profesjonalnie przygotowane opiekunki)	Wzrost	Budżet Państwa, Budżet Gminy, Fundusze strukturalne, środki pozabudżetowe

II CEL STRATEGICZNY Ukształtowanie użytecznego i skutecznego programu opieki nad rodziną

II CEL SZCZEGÓŁOWY Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Wspieranie działań mających na celu skuteczną i szybką interwencje i pomoc dla ofiar przemocy.	Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Policja, Sąd Rodzinny, Kuratorzy Sądowi, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Punkt Konsultacyjny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Liczba interwencji Liczba osób zainteresowanych pomocą i specjalistycznym wsparciem Czas reakcji podjęcia działań interwencyjnych	- - Spadek	Budżet Gminy
2. Zwiększenie dostępu do lokali mieszkalnych dla ofiar przemocy w rodzinie (tymczasowych).	Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta	Liczba dostępnych lokali mieszkalnych Liczba zainteresowanych interesariuszy	Wzrost -	Budżet Gminy

3. Realizacja programów, warsztatów i prelekcji tematycznych w szkołach dla dzieci, młodzieży, rodziców dotyczących przeciwdziałaniu przemocy.	Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Placówki Oświatowe Instytucje Pozarządowe Urząd Miasta	Liczba uczestników prelekcji/ warsztatów Ilość i tematyka prelekcji/ warsztatów	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy Programy Rządowe, Środki własne instytucji i organizacji, Środki UE,

III CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych oraz promocja ochrony zdrowia

I CEL SZCZEGÓŁOWY Integracja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Zapewnienie dostępu do pełnej rehabilitacji (w tym opieki geriatrycznej) oraz pomocy społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.	Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Służby Zdrowia	System monitorowania zapotrzebowania na dane usługi oraz liczby osób starszych korzystających z usług medycznych i świadczeń społecznych	-	Budżet Gminy, Budżet Państwa

2. Zjednoczenie działań instytucji rządowych i pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe	Liczba wspólnie zrealizowanych projektów na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych	Wzrost	Budżet Gminy
3. Integracja osób niepełnosprawnych poprzez utworzenie specjalnych miejsc np. klubów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe	Liczba grup samopomocowych Liczba uczestników grup samopomocowych	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy, środki własne organizacji pozarządowych Środki UE
4. Wsparcie opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych w ramach prac społecznie użytecznych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje Pozarządowe	Liczba usług opiekuńczych Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
5. Współpraca z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier funkcjonalnych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	PFRON, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, PCPR, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Organizacje Pozarządowe	Liczba zlikwidowanych barier funkcjonalnych	Wzrost	PFRON, Budżet Gminy, Fundusze unijne, środki prywatne

III CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych oraz promocja ochrony zdrowia**II CEL SZCZEGÓŁOWY Promocja ochrony zdrowia**

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca Oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Nawiązanie współpracy z instytucjami pozarządowymi w celu przeprowadzenia specjalistycznych warsztatów w szkołach wśród uczniów i rodziców mających na celu profilaktykę w zakresie uzależnień.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Placówki Oświatowe Organizacje Pozarządowe Urząd Miasta	Liczba przeprowadzonych warsztatów Liczba uczestników warsztatów	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
2. Promocja ochrony zdrowia psychicznego wśród młodzieży oraz pozostałych mieszkańców gminy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Placówki Oświatowe Organizacje Pozarządowe Urząd Miasta Placówki Służby Zdrowia	Liczba przeprowadzonych warsztatów Liczba uczestników warsztatów	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
3. Szerzenie wiedzy wśród najmłodszych i dorosłych mieszkańców gminy z zakresu prowadzenia zdrowego stylu życia i odżywiania.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Placówki Oświatowe Organizacje Pozarządowe Urząd Miasta Placówki Służby Zdrowia	Liczba przeprowadzonych warsztatów Liczba uczestników warsztatów	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
4. Propagowanie wiedzy wśród kobiet z zakresu m.in. profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Placówki Służby Zdrowia Organizacje Pozarządowe Urząd Miasta	Liczba przeprowadzonych spotkań Liczba uczestniczek spotkania	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy

5. Opracowanie i realizacja Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.	Do 2017 roku	Placówki Służby Zdrowia, Placówki Oświatowe, Organizacje Oświatowe, MOPS	Opracowanie Programu	-	Budżet Gminy Budżet Państwa

IV CEL STRATEGICZNY Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

III CEL SZCZEGÓŁOWY Zwalczanie zjawiska bezrobocia

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Kontrolowanie położenia sytuacyjnego osób bezrobotnych i ich rodzin we współpracy z PUP w Sztumie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Powiatowy Urząd Pracy w Sztumie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta	System monitorowania sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin	-	Budżet Gminy Fundusz Pracy
2. Aktywizacja osób bezrobotnych (szczególnie kobiet) w ramach prac społecznie użytecznych, szkoleń i staży we współpracy z PUP.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Powiatowy Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe, Pracodawcy	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, stażach, pracach społecznie użytecznych Liczba szkoleń, staży, prac społecznie użytecznych	Wzrost Wzrost	Środki UE Fundusz Pracy
3. Opracowywanie i realizowanie kolejnych programów i szkoleń mających na celu aktywizację osób szczególnie długotrwale bezrobotnych oraz absolwentów, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej przy współpracy z PUP.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Powiatowy Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta, Organizacje Pozarządowe, Pracodawcy	Liczba programów Liczba osób uczestniczących w programach	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy Środki UE

4. Ewaluacja dla zrealizowanych projektów aktywizujących osoby bezrobotne.	Działanie po zakończeniu strategii	Urząd Miasta	Raport ewaluacyjny	-	Budżet Gminy
5. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach itp. np. na stronie internetowej gminy itp.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Powiatowy Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta	Liczba osób skierowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej na szkolenia, staże, roboty publiczne, prace interwencyjne oraz prace społecznie użyteczne	Wzrost	Budżet Gminy Fundusz Pracy
	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Miasta	Liczba szkoleń Liczba uczestników szkoleń	Wzrost Wzrost	Budżet Gminy, Fundusz Pracy, UE

IV CEL STRATEGICZNY Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

II CEL SZCZEGÓŁOWY Identyfikacja i niwelowanie problemu uzależnień

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące (roczne)	Prognoza	Źródła finansowania
1. Dalsza kontynuacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Dzierzgoń.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Parafie, Kluby sportowe, Urząd Miasta Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Zgodne z wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w PPRPA	Zgodnie z założeniami PPRPA	Budżet Gminy

2. Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe Organizacje pozarządowe Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Liczba szkół, z którymi podjęto współpracę Liczba programów, akcji profilaktycznych realizowanych w placówkach oświatowych Liczba odbiorców, uczestników realizowanych programów, konkursów, akcji profilaktycznych	Wzrost Wzrost Wzrost	Budżet Gminy
3. Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Policja, Urząd Miasta Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży	Wzrost	Budżet Gminy

PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dzierzgoń na lata 2022- 2030 zakłada ciągłość realizacji wyznaczonych kierunków działań. Cele główne oraz szczegółowe, które zostały wyznaczone w niniejszym opracowaniu dotyczą najważniejszych problemów występujących na terenie Gminy Dzierzgoń. Realizacja określonych celów determinuje konieczność zaangażowania wszystkich możliwych zasobów. Rozwijanie i utrzymywanie systemu pomocy wymaga zintegrowanych działań wszelkich podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, grup sąsiedzkich, rodzin, wolontariuszy. Proponuje się by realizatorami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz twórcami i koordynatorami programów celowych byli:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzgoniu;
- Rada Gminy Dzierzgoń;
- Urząd Gminy Dzierzgoń;
- Policja;
- Organizacje społeczne i pozarządowe, Kościół Katolicki, inne kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby fizyczne i prawne, zaangażowane w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej.

Monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawowy warunek wdrożenia. Monitoring Strategii powinien odbywać się w sposób ciągły, aby osiągnąć postawione w nim cele. Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym lub lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom.

Wnioski końcowe

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby, możliwości oraz uprawnienia. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym, poprzez podejmowanie działań, które zmierzają do usamodzielnienia osób i rodzin, a także ich integracji ze środowiskiem. Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są na zasadzie partnerstwa i współpracy z organizacjami społecznymi, pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi oraz prawnymi. Dokonując analizy powyższych danych, zawartych w niniejszym opracowaniu, należy mieć na uwadze, że dane

statystyczne nie odzwierciedlają w pełni faktycznej sytuacji, ponieważ skala występowania omawianych zjawisk może być większa. Niektóre sytuacje problemowe występujące na terenie Gminy nie są nam znane, ponieważ rozgrywane są w „zacznie domowym”. Obecnie wzrasta zakres zadań, jakie stawiane są przed instytucjami pomocy społecznej, na co ma wpływ wiele różnych czynników. W myśl nowej Strategii zinstytucjonalizowana pomoc społeczna oferuje pomoc finansową i materialną, jako instrument początkujący proces, który umożliwi osobom i rodzinom przezwyciężanie ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie same pokonać. Strategia jest dokumentem opisującym, analizującym i wartościującym zjawiska w tym obszarze rzeczywistości, od którego zależy stworzenie wizji godnego życia zarówno jednostki, jak też grupy społecznej, jako całości. Zapisy Strategii mogą być realizowane przede wszystkim przy pomocy kapitału ludzkiego oraz społecznego. Rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych zależy od jakości zasobów ludzkich i zaufania społecznego.

Kapitał ludzki to: kwalifikacje, zdolności, umiejętności, wiedza, itp.

Natomiast kapitał społeczny jest uzupełnieniem kapitału ludzkiego. Składa się z relacji międzyludzkich, tj. wspólnych wartości, zaufania, zrozumienia, itp.

Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz powszechny dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych jest jednym z najważniejszych wyzwań nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Istotny jest fakt, że bez rozwoju zasobów ludzkich, nie będzie możliwe sprostanie wymogom nowoczesnego społeczeństwa.

Strategia jest otwartym dokumentem, który podlega stałemu monitoringowi i ewaluacji działań. Wprowadzenie procedur monitoringu i ewaluacji pozwoli na wprowadzenie zmian w realizacji poszczególnych celów i zadań, w zależności od zmieniających się warunków i potrzeb społecznych.

Należy pamiętać, że Strategia została utworzona na takim poziomie ogólności by władze gminy Dzierżgoń mogły dostosowywać swoje działania do zmieniających się warunków społecznych, pamiętając o tym, że główne cele strategii nie powinny zostać naruszone. Etapem wieńczącym powinna być ewaluacja programu, która pozwoli określić użyteczność podjętych działań.

SPIS WYKRESÓW I TABEL:

1. Populacja – Dzierzgoń w latach 1995-2020 (źródło GUS)	20
2. Piramida wieku mieszkańców Dzierzgonia 2020 (źródło GUS)	20
3. Migracje na pobyt stały w latach 1995 -2019 w Dzierzgoniu (źródło GUS)	21
4. Przyrost naturalny w latach 1995- 2019 w Dzierzgoniu (źródło GUS)	22
5. Przyczyny zgonów w powiecie sztumskim w latach 2002- 2019 (źródło GUS)	23
6. Biologiczne grupy wieku – Dzierzgoń, 2020 (źródło GUS)	24
7. Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Dzierzgoń (źródło GUS)	24
8. Liczba mieszkań w latach 2002-2019 (źródło GUS)	25
9. Poziom wykształcenia – Dzierzgoń (źródło GUS)	27
10. Edukacyjne grupy wieku – Dzierzgoń, 2020 (źródło GUS)	28
11. Imprezy organizowane przez domy kultury oraz ich uczestnicy w latach 2011- 2020 (źródło GUS)	30
12. Koła / Kluby / Sekcje , 2020 (źródło GUS)	31
13. Biblioteki publiczne – księgozbiór i czytelnicy w latach 2008- 2020 (źródło GUS)	32
14. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Dzierzgoniu w latach 2004-2020 (źródło GUS)	34
15. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet w Dzierzgoniu w latach 2004-2020 (źródło GUS)	34
16. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego wśród mężczyzn w Dzierzgoniu w latach 2004-2020 (źródło GUS)	35
17. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w Dzierzgoniu w latach 2002- 2019 (źródło GUS)	35
18. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych w Dzierzgoniu w latach 2006- 2019 (źródło GUS)	36
19. Liczba pracujących według płci w Dzierzgoniu w latach 1995 -2019 (źródło GUS)	37
20. Produkcyjne grupy wiekowe w Dzierzgoniu , 2020 (źródło GUS)	37
21. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w Dzierzgoniu w latach 2012 -2020 (źródło GUS)	38
22. Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w Dzierzgoniu w latach 2012 -2020 (źródło GUS)	39
23.Ćwiczący w klubach sportowych w Dzierzgoniu w latach 2008-2020 (źródło GUS)	40
24. Tabela: Wybrane świadczenia udzielone przez MOPS w Dzierzgoniu (opr. własne).....	45

25. Tabela: Typy rodzin objętych pomocą społeczną na terenie gminy Dzierzgoń w 2020 (opr. własne)
..... 53

UZASADNIENIE

Zgodnie z brzmieniem art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Jednocześnie zgodnie z art. 110 ust. 4 ww. ustawy realizację strategii koordynuje ośrodek pomocy społecznej.

Dokonana analiza problemów społecznych i zasobów pomocy społecznej z uwzględnieniem sytuacji społeczno-gospodarczej gminy pozwoliła na opracowanie Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Dzierzgoń na lata 2022-2030. Dokument określa przyszłe cele i kierunki działań na rzecz mieszkańców miasta i gminy Dzierzgoń.

W związku z powyższym przedmiotowa strategia będzie stanowić narzędzie ułatwiające władzom lokalnym prowadzenie skutecznej polityki społecznej.